4 CALIDADE DE VIDA E BENESTAR SOCIAL

4.1. Saúde

4.2. Pobreza e cohesión social

4.3. Cobertura social

4.4. Medio ambiente e desenvolvemento sostible

4.5. Ocio e cultura

4.1. Saúde

O capítulo 4 da Memoria económica e social de Galicia está dedicado á análise da calidade de vida e o benestar social da poboación; sendo a saúde o principal factor determinante do benestar social. Neste ámbito, unha das principais características do ano 2021 ven dada pola posta en marcha de campañas de vacinación masiva, que incidiron positivamente tanto nunha mellora da calidade de vida e benestar social como na reactivación da actividade económica. Con todo, os primeiros meses do ano aínda estiveron condicionados por novos brotes do virus e polas restricións adoptadas para atenuar os seus efectos negativos.

Dende un punto de vista cuantitativo e estatístico, o punto de partida ten de ser unha breve referencia ao peso da sanidade nos orzamentos da Comunidade Autónoma para o exercicio 2022. A continuación, a análise realízase tendo en conta en primeiro lugar indicadores de saúde propiamente ditos, presentando posteriormente indicadores de centros sanitarios, as doazóns e transplantes. A continuación analízase a evolución de indicadores de gasto sanitario público e no cuarto e último apartado deste capítulo faise especial mención aos principais datos da evolución e incidencia do coronavirus en Galicia ao longo do ano 2020.

Os orzamentos da Comunidade Autónoma de Galicia para o exercicio 2021 tiñan entre os seus obxectivos os de manter o control sociosanitario da pandemia e paliar os seus efectos sobre todo nos máis febles e vulnerables. Superado o impacto inicial da crise, os orzamentos para o exercicio 2022 destinan un total de 4.379,6 millóns de euros á sanidade, importe similar ao recollido no orzamento homoxeneizado co ano anterior. Considerando un horizonte temporal máis amplo, o descenso dos recursos orzamentarios dedicados á sanidade (función 41) como consecuencia do impacto da crise económica (-1,1% de media anual acumulativa entre os anos 2008 e 2014) é superado polo incremento experimentado a partir de 2014, de tal xeito que o orzamento inicial dedicado en 2021 é un 26% superior ao dedicado en 2008.

A importancia relativa da sanidade na clasificación que se segue nos orzamentos dos bens públicos de carácter social descende no último exercicio ata o 59% dos créditos totais, o que supón nove décimas menos que no

Orzamento de gastos da Administración Xeral 2021-22. Produción de bens públicos de carácter social

	2021	2022	22/21
	(en miles de €)		*(%)*
Total	**7.321.784**	**7.425.870**	**1,4**
4.1 Sanidade	4.378.280	4.379.618	0,0
4.2 Educación	2.621.562	2.684.485	2,4
4.3 Cultura	91.015	96.264	5,8
4.4 Deportes	32.474	32.489	0,0
4.5 Vivenda	85.811	109.834	28,0
4.6 Outros servizos comunitarios e sociais	112.642	123.180	9,4

Fonte: Consellería de Facenda, *Orzamentos*

4.1.1.

Orzamento consolidado dentro da función 41.- Sanidade. Distribución por programas (1)

	2008	2013	2019	2020	2021	2022	22/21
			(en miles de euros)				
41.- Sanidade	**3.638.876**	**3.417.776**	**3.985.498**	**4.107.324**	**4.582.606**	**4.584.079**	**0,0**
411A.- Dirección e servizos xerais de sanidade	88.835	71.964	56.757	62.306	75.240	68.202	- 9,4
412A.- Atención hospitalaria	2.050.910	2.056.220	2.551.665	2.616.408	2.959.909	2.973.481	0,5
412B.- Atención primaria	1.376.557	1.185.567	1.248.465	1.294.801	1.391.315	1.389.097	- 0,2
413A.- Protección e promoción da saúde pública	78.049	58.478	75.954	78.569	96.720	90.798	- 6,1
414A.- Formación de graduados e postgraduados	44.525	45.547	52.657	55.240	59.422	62.501	5,2

(1) Datos extraidos dos orzamentos do ano de referencia

Fonte: Consellería de Facenda, *Orzamentos*

4.1.2.

ano anterior. No que atinxe á distribución do gasto nos cinco programas integrados dentro da función 41.- Sanidade, o **cadro 4.1.2.** mostra que o orzamento para os programas de Atención hospitalaria e atención primaria, programas 412A e 412B, acenden a 2.973,5 e 1.389,1 millóns de euros, respectivamente, para o ano 2022, o que representa en conxunto máis do 95% do orzamento consolidado inicial para sanidade.

A atención hospitalaria, en base aos créditos recoñecidos no orzamento inicial de gasto, concentra o 64,9% dos recursos da sanidade no orzamento inicial, o que supón 4,7 puntos porcentuais máis que o presupostado no ano 2013 (8,5 puntos por riba do rexistrado en 2008). Por contra, o peso relativo do gasto inicial na atención primaria redúcese 4,4 puntos respecto ao presupostado ano 2013 situándose no último ano no 30,3% dos recursos da sanidade (7,5 puntos menos que en 2008).

A política sanitaria cada vez ten máis presente a necesidade de acadar obxectivos de envellecemento activo e saudable, o que se traduce nunha tendencia crecente dos recursos orzamentarios destinados a programas de gasto como o 413A.- Protección e promoción da saúde. Tras o importante incremento deste programa no exercicio 2021 (23,1% respecto ao ano anterior), explicado en parte pola incorporación da vacina fronte á covid-19 no programa de vacinacións, o mantemento do sistema de vixilancia epidemiolóxica e control de gromos de coronavirus, o reforzamento das estratexias de detección precoz de casos positivos ou o seu illamento e identificación dos contactos estreitos e a súa coren-

Indicadores demográficos básicos de Galicia e España 2021

		Galicia	España
Poboación		**2.695.645**	**47.385.107**
menor de 15 anos	[2]	310.662	6.689.607
menor de 20 anos	[3]	422.801	9.107.525
entre 15 e 64 anos	[4]	1.690.843	31.384.672
65 e máis anos	[5]	694.140	9.310.828
85 e máis anos	[6]	136.443	1.568.564
Índices (1)		*(%)*	
vellez	[5] / [1]	25,8	19,6
envellecemento	[5] / [3]	164,2	102,2
sobreenvellecemento	[6] / [5]	19,7	16,8
dependencia xeral	([2]+[5]) / [4]	59,4	51,0
dependencia xuvenil	[3] / [4]	18,4	21,3
dependencia senil	[5] / [4]	41,1	29,7
de recambio	[2] / [5]	1,24	1,67

(1) notas sobre os índices

Vellez: relación entre a poboación maior de 65 anos e a poboación total;

Envellecemento: relación entre a poboación maior de 64 anos e a poboación menor de 20 anos;

Sobreenvellecemento: relación entre a poboación maior de 84 anos e a poboación maior de 64 anos;

maiores de 64 anos) e o grupo de poboación en idade potencialmente activa (poboación entre 15 e 64 anos);

Dependencia xuvenil: relación entre a poboación nova (menores de 15 anos) e a poboación en idade potencialmente activa (poboación entre 15 e 64 anos);

Dependencia senil: relación entre a poboación maior (maiores de 64 anos) e a poboación en idade potencialmente activa (poboación entre 15 e 64 anos);

De recambio: relación entre a poboación entre 60 e 64 anos e a poboación entre 15 e 19 anos; , mide a capacidade dunha poboación para substituír os individuos que van xubilando

Fonte: INE, *Estadística del padrón continuo*

4.1.3.

tena, os orzamentos do último exercicio recollen un descenso interanual do 6,1% para situarse nos 90,8 millóns de euros. Cómpre sinalar que a súa importancia relativa dentro da función 41.- Sanidade mantense nos últimos anos arredor do 2% do total.

Atendendo á súa evolución dende o ano 2008, o programa que presentou o maior incremento tanto en termos relativos como absolutos é o da atención hospitalaria, cunha medra do 45% (922,6 millóns de euros), o que contrasta co experimentado polo gasto dirixido á atención primaria, cunha medra de tan só o 0,9% entre os dous exercicios considerados (12,5 millóns de euros entre os orzamentos iniciais de 2008 e 2022).

Indicadores de saúde

A ordenación territorial e a estrutura e características demográficas dunha zona condicionan as necesidades do seu sistema sanitario e, por tanto, a dotación de recursos necesarios para un funcionamento axeitado do mesmo. O feito de que o gasto sanitario aumente exponencialmente en relación á idade media da poboación comporta que territorios con elevados niveis de envellecemento necesiten un gasto sanitario per cápita superior á media.

O punto de partida ten de ser pois a referencia aos indicadores demográficos básicos recollidos no **cadro 4.1.3.**. Dunha banda, o 25,8% da poboación galega a 1 de xaneiro de 2021 tiña 65 anos ou máis, sendo esta porcentaxe máis de seis puntos superior á rexistrada no conxunto do Estado (19,6%). O índice de envellecemento, definido como a relación entre a poboación maior de 64 anos e a poboación menor de 20 anos, mostra que en 2020 residen en Galicia en torno a 164 persoas maiores de 64 anos por cada 100 menores de 20, fronte ás 102 de media en España.

Outro indicador relevante é a taxa de dependencia, que

Defuncións en Galicia e España 2019-20: distribución segundo causa

	Total	Infecciosas e parasitarias	Covid-19 Virus identificado	Covid-19 Virus sospeitoso (1)	Tumores	Sistema circulatorio	Sistema Respiratorio	Sistema dixestivo	Outras causas
2019									
Galicia	**31.268**	**416**	**-**	**-**	**8.362**	**9.215**	**3.548**	**1.562**	**8.165**
A Coruña	12.382	175	-	-	3.360	3.669	1.408	596	3.174
Lugo	4.804	52	-	-	1.134	1.590	498	238	1.292
Ourense	4.715	67	-	-	1.189	1.359	571	254	1.275
Pontevedra	9.367	122	-	-	2.679	2.597	1.071	474	2.424
España	**418.703**	**6.119**	**-**	**-**	**113.059**	**116.615**	**47.681**	**22.038**	**113.191**
2020									
Galicia	**32.845**	**1.976**	**1.512**	**91**	**8.485**	**9.508**	**3.145**	**1.546**	**6.582**
A Coruña	12.873	811	621	43	3.317	3.852	1.236	592	2.401
Lugo	5.093	235	163	10	1.178	1.602	492	249	1.164
Ourense	5.108	397	328	18	1.203	1.479	524	251	908
Pontevedra	9.771	533	400	20	2.787	2.575	893	454	2.109
España	**493.776**	**80.796**	**60.358**	**14.481**	**112.741**	**119.853**	**42.423**	**21.565**	**41.559**

(1) Síntomas compatibles ca enfermidade (COVID19 virus non identificado)
Fonte: INE, *Defunciones según la causa de muerte*

4.1.4.

expresa a relación existente entre a chamada poboación dependente (menores de 16 e maiores de 64 anos) e a poboación produtiva (de 16 a 64 anos). A devandita taxa permite aproximar as necesidades que se terán que afrontar e o impacto que terá, para estimar o orzamento que deberá dedicarse a gasto en sanidade, pensións ou atención á dependencia, así como tamén para prever as políticas de envellecemento activo que se deben por en marcha. A medida que se incrementa, aumenta a carga que supón para a parte produtiva da poboación soster á parte economicamente dependente. A taxa de dependencia aumenta en Galicia en maior medida que no conxunto do Estado, acadando en España un valor de 51% fronte ao 59,4% que acada en Galicia.

Como cabería esperar dada a estrutura da poboación, as zonas pouco poboadas (ZPP) de Galicia presentan unha taxa de dependencia moi superior á media galega e estatal, aumentando no último ano ata case o 72%. Por contra, as taxas máis reducidas rexístranse nas denominadas zonas intermedias de poboación, cun 53,9%, situándose esta porcentaxe no 57,1% no caso das zonas densamente poboadas. As taxas de dependencia en Galicia aumentan en todas as zonas poboacionais indistintamente de cal sexa a súa densidade poboacional.

O saldo vexetativo negativo determina de xeito directo os niveis elevados de envellecemento da pirámide poboacional galega. No ano 2020 (último dato anual dispoñible), rexistráronse en Galicia un total de 15.263 nacementos, un 2,9% menos que no ano anterior, e 32.822 falecementos, o que supón unha medra interanual do 5%. Tras esta evolución, Galicia mantense como a Comunidade Autónoma co saldo negativo máis elevado, ao situarse en –17.559 fronte aos –15.550 do ano anterior.

En termos relativos, a taxa bruta de mortalidade situouse en Galicia nas 12,17 defuncións por cada 1.000 habitantes, o que a coloca nese ano como a sexta Comunidade Autónoma coa taxa máis elevada, tras Castela e León (15,14), Asturias (14,33 defuncións), Castela-A Mancha (12,65), Aragón (12,55) e Estremadura (12,37), lonxe das 10,40 defuncións por cada 1.000 habitantes de media no conxunto do Estado. O elevado envellecemento da poboación en Galicia condiciona a súa elevada taxa bruta de mortalidade.

Defuncións segundo a causa da morte 2020

	Galicia		Galicia/España
		(%)	(%)
Causas externas de mortalidade	**1.299**	**100**	**8,1**
Accidentes de tráfico	113	8,7	7,7
Outros accidentes de transporte	27	2,1	12,1
Caídas accidentais	504	38,8	14,0
Afogamento, sumersión e sofocación accidentais	110	8,5	3,8
Accidentes por lume, fume e sustancias quentes	10	0,8	5,6
Envenenamento accidental por psicofármacos e drogas de abuso	100	7,7	10,3
Outros envenenamentos accidentais	10	0,8	5,9
Outros accidentes	81	6,2	4,0
Suicidio e lesións autoinflixidas	305	23,5	7,7
Agresións (Homicidio)	16	1,2	5,5
Eventos de intención non determinada	1	0,1	2,9
Complicacións da atención médica e cirúrxica	2	0,2	1,6
Outras causas externas e os seus efectos tardíos	20	1,5	17,4

Fonte: INE, *Defunciones según la causa de muerte*

4.1.5.

Os datos provisionais correspondentes aos tres primeiros trimestres de 2021 reflicten un descenso do número de defuncións, que se sitúa en 23.890 defuncións, un 1,9% menos que no mesmo período do ano anterior. Tras unha redución do número de nacementos do 4,3% (11.095 nacementos entre xaneiro e setembro), o saldo vexetativo negativo ascende a 12.795, cifra superior á rexistrada no devandito período do ano anterior (–12.769).

No que ás principais causas de morte se refire, os datos do INE reflicten que o grupo das enfermidades do sistema circulatorio mantense como a principal causa da morte en Galicia ao provocar o 28,9% das defuncións, seguidas dos tumores, que causan o 25,8% das mortes. Isto contrasta co acontecido no conxunto do Estado onde sistema circulatorio e os tumores constitúen a segunda e terceira causa de morte, cun 24,3% e 22,8%, respectivamente. En termos relativos, Galicia presenta as maiores taxas de mortalidade por cada 100.000 habitantes en ambas as dúas causas tras Asturias, con 352,3 falecementos por cada cen mil habitantes no primeiro caso (253,1 falecementos en España) e 314,4 falecementos no caso dos tumores (238,1 en España).

As enfermidades infecciosas e parasitarias, entre as que se atopa a covid, constitúen a principal causa de morte en España, ao representar o 31,5% dos falecementos (15,1% por covid), case o triplo do que significa en Galicia. En concreto, as enfermidades infecciosas e parasitarias supoñen o 10,9% do total, correspondendo un 4,9% á covid.

Centrándonos nas defuncións causadas polo coronavirus, os datos do INE reflicten que un total de 1.512 persoas faleceron en Galicia por covid, o que supón un total de 56 defuncións por cada cen mil habitantes, taxa significativamente inferior á rexistrada no conxunto do Estado (127,5 falecementos) e que a sitúa como a cuarta Comunidade Autónoma coa taxa máis reducida tras Canarias, Baleares e Murcia. Xunto a isto hai que considerar 91 falecementos por casos sospeitosos de coronavirus, que equivale a 3,4 falecementos por cada 100.000 habitantes, a segunda máis baixa tras Murcia (30,6 defuncións en España).

Se se considera o lugar do falecemento por covid (virus confirmado), os datos do INE amosan que o 75,3% das persoas falecidas o fixeron nun centro hospitalario e un 19,1% nunha residencia sociosanitaria (78,2% e 16,6% en España, respectivamente). Atendendo ao peso relativo no total de defuncións en Galicia, cómpre resaltar importantes diferencias co rexistrado no conxunto de España. Dunha banda, o 4,6% dos falecementos en Galicia en 2020 son por covid (virus identificado), porcentaxe moi por baixo da media española, que ascende a 12,2%. Doutra banda, as 286 persoas con covid que faleceron nas residencias sociosanitarias representan o

Suicidios segundo sexo e Comunidade Autónoma de residencia 2019-20

	2019			2020		
	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total
Andalucía	478	162	640	576	217	793
Aragón	81	28	109	69	33	102
Asturias	97	31	128	89	33	122
Baleares	71	26	97	71	16	87
Canarias	165	32	197	159	49	208
Cantabria	25	11	36	34	12	46
Castela e León	165	53	218	177	51	228
Castela-A Mancha	115	37	152	147	33	180
Cataluña	380	155	535	414	142	556
C. Valenciana	348	102	450	317	123	440
Estremadura	68	11	79	79	13	92
Galicia	220	72	292	219	86	305
Madrid	245	105	350	258	115	373
Murcia	101	24	125	101	21	122
Navarra	34	12	46	32	12	44
País Vasco	111	26	137	135	44	179
A Rioxa	20	9	29	21	8	29
Ceuta e Melilla	42	4	46	7	1	8
Estranxeiro	5	-	5	25	2	27
Total	2.771	900	3.671	2.930	1.011	3.941
Galicia / España (%)	7,9	8,0	8,0	7,5	8,5	7,7

Fonte: INE, *Estadísticas de defunciones según la causa de muerte*

4.1.6.

9,6% das persoas falecidas en residencias galegas, situándose esta porcentaxe no 6,7% no caso dos centros hospitalarios. En ambos os dous casos estas porcentaxes son moito máis elevadas no conxunto do Estado, cun 13,7% e 17,7%, respectivamente.

O **cadro 4.1.5.** presenta datos das denominadas causas externas de morte, entendidas como aquelas que teñen a súa orixe en accidentes, violencia, acontecementos ambientais ou envelenamento, entre outras. Segundo o número de decesos en Galicia destacan as caídas accidentais, con 504 defuncións por esa causa en 2020, o 38,8% do total de falecementos por estas causas (22,4% en España), e os suicidios e lesións autoinflixidas, con 305 defuncións, o 23,5% do total (24,5% no conxunto do Estado).

Os datos do Instituto Nacional de Estadística amosan, **cadro 4.1.6.**, que no ano 2020 rexistráronse en Galicia un total de 305 suicidios, o 7,7% do total estatal, dos que o 71,8% corresponden a homes (219 suicidios) fronte ao 28,2% restante, entre as mulleres (86 casos), sendo estas porcentaxes similares no conxunto do Estado. É preocupante o incremento do número de suicidios respecto ao ano anterior, con 13 defuncións máis, rexistrándose esta medra tan só no caso das mulleres, con 14 máis, en tanto que hai un suicidio menos entre os homes. Atendendo á desagregación segundo os distintos grupos de idade, na Comunidade Autónoma o maior número de casos corresponde nese ano ás persoas cunha idade comprendida entre 50 e 54 anos, con 40 suicidios (13,1% do total galego), seguido polas persoas entre 80 e 84, con 34 casos (11,1%). Asemade, cómpre mencionar que no caso das persoas maiores de 85 anos, a súa importancia relativa aumenta ata 6,6% en Galicia (20 casos) fonte ao 7,8% no conxunto do Estado, oscilando esta porcentaxe entre o 6,4% do total entre os homes galegos e o 7% entre as mulleres.

No que atinxe á saúde materno-infantil, no ano 2020 a taxa de mortalidade infantil ascende ata as 2,69 defuncións por cada mil nacidos vivos (1,85 no ano anterior). A diferenza do acontecido nos tres anos anteriores, a taxa de mortalidade infantil en Galicia é superior á media estatal, que no ano 2020 foi de 2,59 falecementos por cada mil nacidos vivos. Comparado co resto das CC.AA., tras o importante incremento do último ano Galicia sitúase como a sexta Comunidade Autónoma

Centros sanitarios 2021: distribución provincial e segundo Estruturas de Xestión Integrada

Áreas Sanitarias	Atención primaria			Atención Especializada	
	Zonas básicas	Centros de saúde	Consultorios locais	Número total de hospitais	Hospitais dependencia funcional Sergas
A Coruña	93	133	29	12	5
Área Sanitaria Coruña-Cee	36	59	12		
Área Sanitaria Ferrol	20	25	5		
Área Sanitaria Santiago-Barbanza	37	49	12		
Lugo	67	73	11	5	3
Área Sanitaria Lugo-A Mariña-Monforte	67	73	11		
Ourense	92	99	7	5	3
Área Ourense-Verín-O Barco	92	99	7		
Pontevedra	62	92	18	12	3
Adscritos Área de Santiago	9	12	2		
Área Sanitaria Pontevedra-Salnés	27	36	8		
Área Sanitaria Vigo	26	44	8		
Total	314	397	65	34	14

[actualización a 31/12/2020)
Fonte: Ministerio de Sanidad

4.1.7.

coa taxa de mortalidade infantil máis elevada cando no ano anterior era a segunda tras Cantabria.

En relación á taxa de interrupción voluntaria do embarazo (IVE), no ano 2020 (último dato dispoñible) continúa en Galicia a tendencia descendente do número de interrupcións por cada mil mulleres entre 15 e 44 anos. No último ano rexistráronse en Galicia un total de 5,71 interrupcións fronte ás 6,41 interrupcións do ano anterior. Este dato sitúa a Galicia como a Comunidade Autónoma coa taxa máis reducida, moi por baixo da taxa media no conxunto do Estado que descende ata as 10,33 interrupcións no último ano (11,53 interrupcións en 2019).

Os datos proporcionados polo Rexistro Nacional de Casos de SIDA reflicten que, segundo as notificacións recibidas no ano 2020, rexistráronse en Galicia 105 novos casos de SIDA (153 no ano anterior), o que representa o 5,5% do total estatal, oito décimas máis que en 2019.

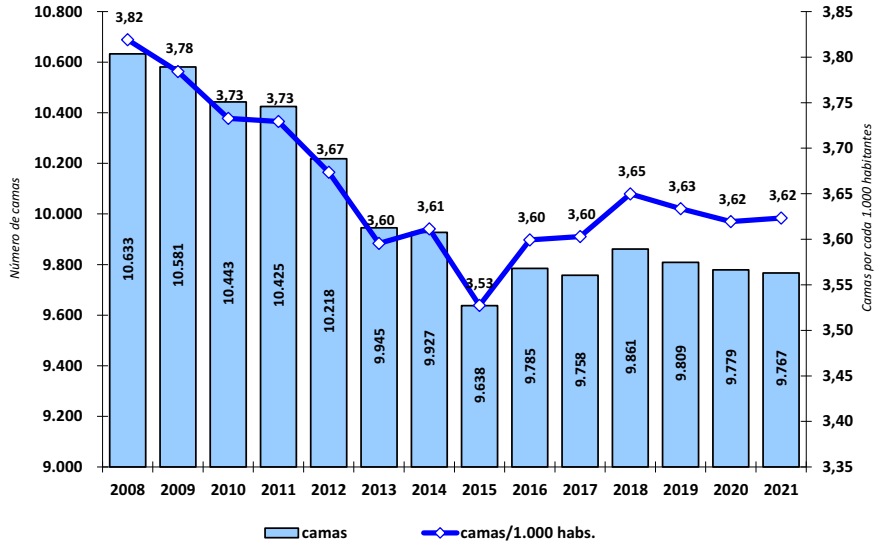
Indicadores de centros sanitarios

Os datos de centros sanitarios, tanto no que respecta a aspectos cuantitativos referidos a recursos materiais e humanos, como os reflectidos nos datos de volume e tempo de agarda nas listas de espera, son un indicador básico do funcionamento do sistema sanitario.

A estrutura organizativa do sistema galego de saúde divídese en áreas de xestión integradas, que á súa vez se subdividen en zonas básicas de saúde, que son o marco territorial da atención primaria. Como se reflicte no **cadro 4.1.7.**, Galicia conta con sete áreas sanitarias. No que respecta aos distintos niveis de atención, o nivel asistencial que representa a entrada ao sistema sanitario é a atención primaria, sendo os centros de saúde os dispositivos asistenciais principais. Segundo os datos publicados polo Ministerio de Sanidad, Galicia conta con 397 centros de saúde e 65 consultorios locais. En canto á atención especializada, que se presta en centros de especialidade e en hospitais, Galicia dispón de 34 hospitais, dos que 14 dependen funcionalmente do Servizo Galego de Saúde.

Tal como se observa no **gráfico 4.1.8.**, por terceiro ano consecutivo diminúe lixeiramente o número de camas instaladas nos hospitais galegos, de xeito que a 31 de decembro de 2021 existían un total de 9.767 camas instaladas, doce menos que no ano anterior, o que representa 3,62 camas por cada mil habitantes.

Camas nos hospitais galegos 2008-21 (1)

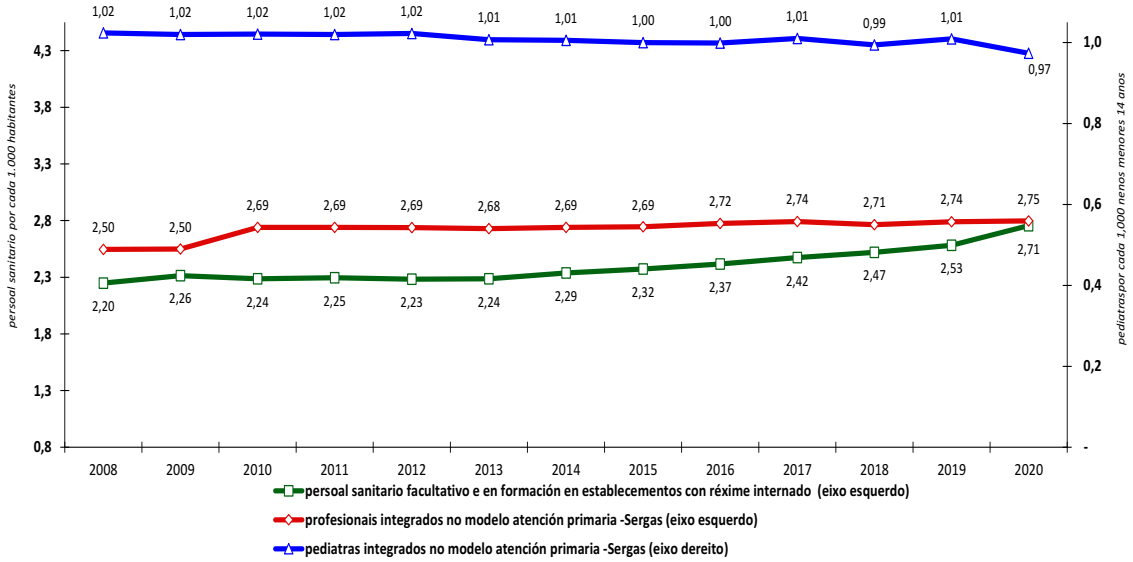


(1) os datos de camas corresponden a 31 de decembro do ano anterior

Fonte: IGE, *Sanidade*

4.1.8.

Persoal sanitario 2008-20 (1)



(1) datos a 31 de decembro de cada ano.

(2) Non existen datos de número de pediatras nin de profesionais de atención primaria para os anos 2009 e 2011. Co obxecto de non distorsionar o gráfico e dada a estabilidade da serie tomamos para os anos 2009 e 2011 os datos rexistrados no ano anterior

Fonte: IGE, *Sanidade*

4.1.9.

Persoal sanitario colexiado (non xubilado) nas CC.AA. 2020

	Médicos	Enfermeiros	Enfermeiros-especialidade matrona	Dentistas	Farmaceúticos
	(colexiados por 100.000 habitantes)		(colexiados por 100.000 mulleres entre 15 e 49 anos)	(colexiados por 100.000 habitantes)	
Andalucía	418,3	452,0	56,9	74,3	143,1
Aragón	564,9	697,8	98,3	70,2	125,3
Asturias	537,4	685,5	41,4	85,1	128,2
Baleares	438,6	561,3	73,9	65,8	106,4
Canarias	468,4	309,8	23,7	61,4	135,4
Cantabria	538,7	655,1	121,4	70,7	123,7
Castela e León	509,7	717,2	106,4	64,0	159,1
Castela-A Mancha	389,5	601,4	72,8	49,3	131,6
Cataluña	486,3	637,6	61,2	77,4	137,2
C. Valenciana	455,9	543,7	72,2	86,9	144,6
Estremadura	485,3	699,4	80,6	58,4	147,8
Galicia	465,6	527,6	66,3	84,0	174,5
Madrid	616,1	674,4	86,7	128,5	199,9
Murcia	473,5	466,6	80,8	79,8	115,5
Navarra	544,9	870,7	167,3	58,9	213,5
País Vasco	560,4	788,8	129,3	85,7	148,8
A Rioxa	454,2	-	-	83,0	138,9
Ceuta	376,0	644,9	81,1	44,0	104,7
Melilla	356,0	778,3	141,4	53,4	103,2
Total	490,2	583,3	73,1	82,1	150,4

Fonte: INE, *Estadística de Profesionales Sanitarios Colegiados*

4.1.10.

Dentro dos indicadores que permiten valorar o funcionamento do sistema sanitario, é fundamental ter en conta o concernente aos recursos humanos. Segundo os datos publicados polo IGE, o número de profesionais integrados no modelo de atención primaria do Sergas a 31 de decembro de 2021 ascendía a 7.594 persoas, das que 2.665 son médicos e 2.316 ATS-DUE. En termos relativos, tal como se mostra no **gráfico 4.1.9.**, Galicia conta con 2,7 profesionais de atención primaria por casa 1.000 habitantes e un pediatra por cada 1.000 nenos menores de 14 anos.

No ano 2020 exerceron en Galicia 465,6 médicos e 527,6 profesionais de enfermería por cada 100.000 habitantes, **cadro 4.1.10.**, por debaixo en ambos casos da media estatal, que se sitúa en 490,2 médicos e 583,3 enfermeiros/as por cada 100.000 habitantes.

Os datos presentados nos **cadros 4.1.11.** e **4.1.12.** rexistran o número de profesionais en atención primaria e especializada en termos de medias diarias, o que permite evitar o sesgo provocado pola estacionalidade das contratacións en períodos onde se incrementan as patoloxías ou en períodos vacacionais. En Galicia exercen de media diariamente 2.509 médicos de familia e 2.855 enfermeiros/as no ano 2021. No que respecta á atención especializada, continúa o incremento do persoal facultativo, exercendo diariamente unha media de 5.245 persoas e outros 1.552 facultativos en formación.

Un dos obxectivos prioritarios a acadar no ámbito sanitario é a redución das listas de agarda e do tempo medio que teñen que agardar os pacientes para seren operados. A expansión da covid-19 provocou que no conxunto do ano 2020 se rachase a tendencia decrecente do tempo medio de agarda para unha operación cirúrxica iniciada en 2013, presentando nese ano unha medra interanual de 18 días. Este incremento continúa en 2021, de xeito que a 31 de decembro dese ano o tempo medio de agarda para o conxunto dos centros sanitarios ascende a 77,3 días, o máis elevado dende o ano 2015 (78,8 días). Con todo, no último ano rexís-

Recursos humanos en atención primaria 2020-21: distribución por categoría profesional (1)

	2020	2021
Enfermeiro/a	2.754	2.855
Médico/a de familia	2.548	2.509
Persoal de servizos xerais	1.281	1.454
Grupo auxiliar da función administrativa	361	357
Celador/a	354	328
Técnico/a en coidados auxiliares de enfermaría	303	311
Pediatra de atención primaria	286	287
Fisioterapeuta	178	192
Enfermeiro/a especialista en obstetricia-xinecoloxía (matrón/a)	162	177
Odontólogo/a de atención primaria	119	119
Tecnico superior especialista	109	119
Traballador/a social	87	99
Resto	223	220
Total	8.766	9.027

(1) medias diarias
Fonte: SERGAS

4.1.11.

Atención especializada 2014-21 (1): evolución do persoal facultativo e do persoal en formación

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Persoal facultativo	4.617	4.653	4.757	4.835	4.901	5.002	5.149	5.245
Persoal en formación (2)(3)	1.064	1.048	1.029	1.371	1.399	1.430	1.357	1.552

(1) Medias diarias
(2) Inclúe a licenciados e diplomados sanitarios en AE e AP
(3) A baixada en 2020 débese á toma de poesión extemporánea por causa da COVID.
Fonte: SERGAS

4.1.12.

trase unha evolución desigual entre o conxunto do centros do Sergas, que presentan unha medra do tempo medio de espera (78,2 días en 2021, o que supón 5,3 días máis que no ano anterior), e o H. Povisa, onde o tempo de espera redúcese ata os 64,4 días (70 días na mesma data de 2020).

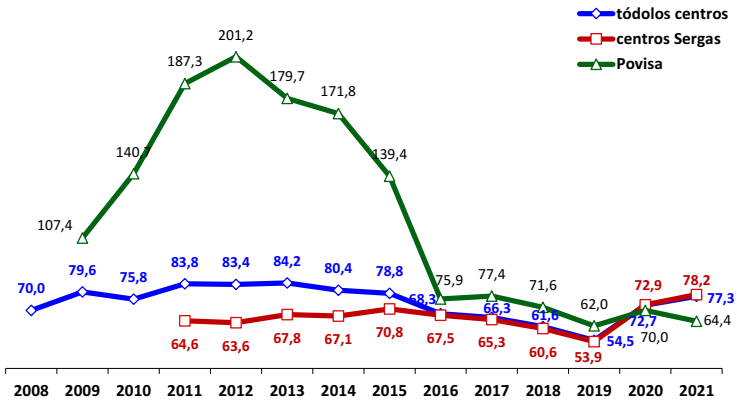
Doutra banda, o número de persoas en lista de espera cirúrxica estrutural no Servizo Galego de Saúde (incluído H. Povisa) ascende no último ano ata as 43.194 persoas, **cadro 4.1.14.**, o que supón unha medra de máis de sete mil persoas respecto ao ano anterior (20,6%); en concreto, 7.377 persoas máis. Sete de cada dez persoas en lista de espera estrutural cirúrxica teñen que agardar menos de tres meses para operarse (70,6%), fronte ao 21% correspondente a un tempo de tres a seis meses. No ano anterior, esta porcentaxe ascendía ata o 73,7% no primeiro caso, situándose no 20,2% no caso da lista de agarda de tres a seis meses.

O 26,9% do total de doentes inscritos na lista estrutural cirúrxica dos hospitais propios do Sergas son da especialidade de traumatoloxía, aumentando significativamente a súa espera media ata os 98,3 días (84,6 días

Lista de espera estrutural cirúrxica 2021 (1)

	Total	0-3 meses	3-6 meses	6-12 meses	máis 12 meses	Tempo medio de espera *(en días)*
Total centros Sergas	**40.401**	**28.516**	**8.474**	**2.964**	**447**	**78,2**
A.S. A Coruña - Cee	8.675	5.903	1.862	683	227	87,4
A.S. Santiago - Barbanza	8.027	4.987	2.228	812	-	84,3
A.S. Ferrol	2.902	2.023	534	233	112	89,8
A.s. Lugo - A Mariña - Monforte	3.778	3.152	581	45	-	55,5
A.S. Ourense - Verín - O Barco	5.230	3.794	837	522	77	79,7
A.S. Pontevedra - Salnés	3.487	2.881	339	244	23	62,0
A. S. Vigo	8.302	5.776	2.093	425	8	74,8
Hospital Povisa	**2.793**	**1.992**	**772**	**29**	**-**	**64,4**

Tempo medio de espera 2008-21 (2)



(1) a lista de espera estrutural cirúrxica inclúe a todos os pacientes que nun momento dado están en espera da realización dunha intervención cirúrxica en quirófano, tanto con ingreso como ambulatoria, e así a espera é atribuíble á organización dos recursos dispoñibles.

(2) calculado como o cociente do total de días en espera estrutural entre a data de inclusión e a data de análise e o total de pacientes pendentes en espera estrutural na data de análise.

Fonte: SERGAS, *Listas de espera*

4.1.13.

no ano anterior). A seguinte especialidade en número de pacientes en lista de agarda é a oftalmoloxía (23,9% dos pacientes), cuxa espera media redúcese ata os 63 días (63,5 días en 2020), e a cirurxía xeral e dixestiva (17,9% das persoas en lista de agarda), que presenta unha espera media de 74,6 días (67,3 días no ano anterior).

No caso das patoloxías máis graves (prioridade 1), o tempo medio de espera nos hospitais do Sergas, a 31 de decembro de 2021, aumenta ata os 19,4 días fronte aos 18,2 días do ano anterior, cumprindo así o obxectivo inicial que estaba fixado en 30 días. Asemade, por segundo ano consecutivo incúmprese o obxectivo de 60 días de tempo de espera medio no caso das patoloxías de prioridade 2, aumentando ata os 78,2 días cando no ano anterior o tempo medio de agarda era de 70,4 días (54,9 días no ano 2019).

No concernente ás listas de agarda de consultas externas nos hospitais do Sergas, **cadro 4.1.15.**, no ano 2021 prodúcese, a diferenza do acontecido no ano anterior, unha medra importante das persoas en lista de espera, así como do tempo medio de agarda. A 31 de decem-

Lista de espera cirúrxica a 31 de decembro de 2021: distribución por servizos

	SERGAS			POVISA		
	pacientes en lista de espera estrutural		tempo medio de espera	pacientes en lista de espera estrutural		tempo medio de espera
	total	0-3 meses	(en días)	total	0-3 meses	(en días)
Total especialidades	**40.401**	**28.516**	**78,2**	**2.793**	**1.992**	**64,4**
Anxioloxía / Cir. Vascular	1.220	1.100	51,7	128	101	56,4
Cirurxía cardíaca	186	126	71,3	-	-	-
Cirurxía cardíaca infantil	2	1	72,5	-	-	-
Cirurxía maxilofacial	280	157	96,2	379	255	64,9
Cirurxía pediátrica	914	527	101,0	-	-	-
Cirurxía plástica e reparadora	1.097	721	73,7	115	96	51,4
Cirurxía torácica	113	100	41,2	-	-	-
Cirurxía xeral e dixestiva	7.243	5.234	74,6	375	317	48,7
Dermatoloxía	904	721	53,2	-	-	-
Neurocirurxía	945	484	113,9	13	10	55,8
Oftalmoloxía	9.646	7.397	63,0	581	493	51,8
Otorrinolaringoloxía	1.850	1.439	68,1	73	57	55,2
Traumatoloxía	10.865	6.824	98,3	916	488	86,0
Uroloxía	3.304	2.297	82,0	121	97	49,4
Xinecoloxía	1.832	1.388	59,6	92	78	48,1

Fonte: SERGAS, *Listas de espera*

4.1.14.

Lista de espera de consultas externas nos hospitais do Sergas 2021

	0 - 3 m	3 - 6 m	6 - 12 m	TOTAL	Tempo medio de espera
Alergoloxia	2.335	81	-	2.416	34,1
Anestesioloxia E Reanimacion	837	206	187	1.230	78,2
Anxioloxia E Cirurxia Vascular	2.384	838	128	3.350	67,3
Cardioloxia	3.877	186	141	4.204	46,0
Cirurxia Cardiaca	20	-	-	20	15,2
Cirurxia Maxilofacial	502	-	-	502	33,3
Cirurxia Pediatrica	859	144	-	1.003	46,7
Cirurxia Plastica E Reparadora	587	-	-	587	30,5
Cirurxia Toracica	64	1	-	65	11,1
Cirurxia Xeral E Dixestiva	8.761	372	14	9.148	40,1
Dermatoloxia	9.797	1.595	5	11.397	49,7
Dixestivo	4.847	662	-	5.509	47,5
Endocrinoloxia	2.825	394	1	3.220	44,8
Hematoloxia Clinica	324	19	-	343	30,2
Medicina Interna	2.044	127	286	2.457	62,0
Medicina nuclear	17	-	-	17	15,2
Nefroloxía	461	1	-	462	24,5
Neumoloxía	2.821	411	36	3.268	48,6
Neurocirurxía	1.372	245	827	2.444	119,9
Neuroloxía	6.953	680	12	7.645	46,8
Obstetricia	477	6	-	483	14,4
Oftalmoloxía	27.176	7.244	1.024	35.444	63,7
Oncoloxía médica	91	-	-	91	7,0
Otorrinolaringoloxía	9.706	4	2	9.712	31,5
Pediatría	3.840	195	36	4.071	42,8
Psiquiatría	9.731	263	26	10.020	38,5
Radioterapia	96	-	-	96	8,5
Rehabilitación	10.936	1.968	1.509	14.660	78,7
Reumatoloxía	4.731	406	1	5.138	44,1
Traumatoloxía	25.809	5.625	2.135	34.160	75,3
Uroloxía	7.210	543	9	7.762	39,3
Xeriatría	384	-	-	384	37,4
Xinecoloxía	11.588	722	3	12.314	41,4
Total	**163.462**	**22.938**	**6.382**	**193.622**	**56,4**

Fonte: SERGAS, *Listas de espera*

4.1.15.

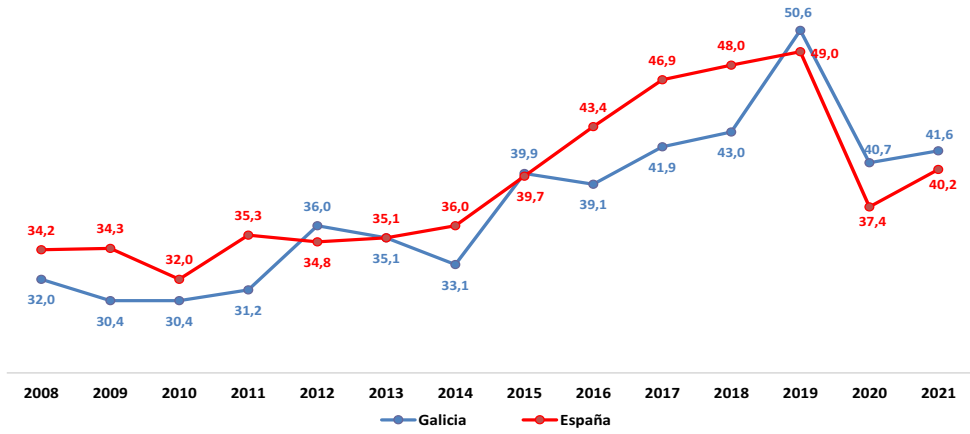
Lista de espera de probas diagnósticas nos hospitais do Sergas 2021

	0 - 3 m	3 - 6 m	6 - 12 m	más 12 m	TOTAL	Tempo medio de espera
Radioloxía	57.773	15.514	11.291	1.113	85.691	84,4
Medicina nuclear	170	1	-	-	171	21,4
Endoscopias	4.995	2.038	1.397	962	9.392	142,2
Electrofisioloxía	5.652	1.748	495	-	7.895	73,7
Estudos	4.905	1.286	811	92	7.094	82,1

Fonte: SERGAS, *Listas de espera*

4.1.16.

Doantes por cada millón de habitantes en Galicia e España 2008-2021



Fonte: Organización Nacional de Trasplantes

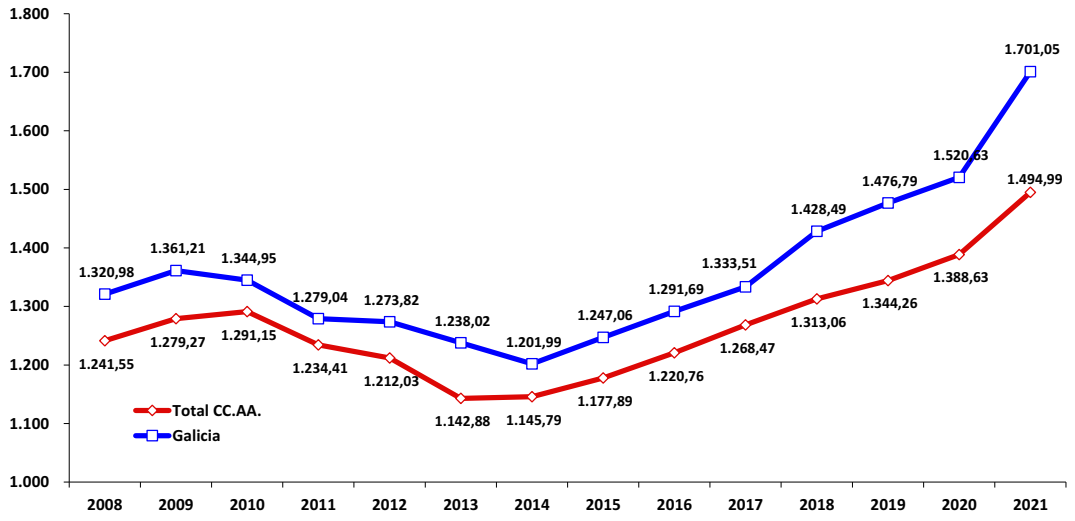
4.1.17.

bro de 2021 había un total de 193.622 persoas en lista de espera, o que supón incremento do 55,6% respecto á mesma data do ano anterior (69.218 persoas máis). Así mesmo, o tempo medio de espera aumenta no último ano ata os 56,4 días, máis de cinco días superior ao do ano anterior (49,3 días). As especialidades con maior número de persoas en lista de espera seguen a ser as de oftalmoloxía e traumatoloxía, con 35.444 e 34.160 persoas cada unha, aumentando considerablemente a espera media ata os 63,7 días e 75,3, días, respectivamente, cando no ano anterior se situaban en torno a 55 e 63 días. As especialidades con maior tempo medio de espera son as de neurocirurxía, con case 120 días, rehabilitación, con 78,7 días, e traumatoloxía, cos devanditos 75,3 días.

Respecto ás listas de agarda de probas diagnósticas, a radioloxía é a que presenta o maior número de persoas en lista de agarda, con 85.691 persoas, o que supón unha medra do 39,6% respecto ao ano anterior (24.304 máis que en 2020); a continuación sitúanse as endoscopias, cuxa lista de espera descende ata as 9.392 persoas, 204 menos que no ano precedente. En ambos os dous casos a redución do tempo medio de agarda supera os dez días, situándose en 142,2 días no caso das endoscopias e en 84,4 días nas probas radiolóxicas.

Finalmente, no que respecta ás doazóns e transplantes, tras o forte impacto negativo da crise sanitaria, que provocou un descenso do 22,8% das doazóns en España e dun 19,1% en Galicia, no ano 2021 retómase a

Gasto sanitario en euros por habitante en Galicia e España 2008-21 (1)



(1) Ano 2021 datos provisionais
Fonte: Ministerio de Sanidad, *Recursos económicos del Sistema Nacional de Salud*

4.1.18.

tendencia crecente rexistrada con anterioridade. No último ano o número de doantes en Galicia ascende a 112, dous máis que no ano anterior, o que representa o 5,9% do total estatal (1.905 doantes; un 7,2% superior). Tras esta recuperación da actividade de doazóns no último ano, Galicia supera os 41 doantes por millón de habitantes, acadando os 41,6 doantes por millón (40,7 doantes pmp no ano anterior), e se mantén por terceiro ano consecutivo por riba do valor deste índice en España (40,2 doantes pmp). O éxito desta actividade queda reflectida no feito de que este índice sitúase significativamente por riba dos principais países desenvolvidos, acadando os 18,4 doantes pmp no conxunto dos países da UE, ou os 19,5 doantes pmp en Canadá e os 38 doantes nos Estados Unidos.

Indicadores de gasto sanitario público

Tomando como referencia o orzamento inicial de gasto, Galicia presenta por sétimo ano consecutivo un incremento do seu gasto sanitario, que se sitúa en 4.587,7 millóns de euros, o quinto máis elevado de todo o Estado. Este importe representa o 6,5% do total estatal, o que supón non só o peso relativo máis elevado dende o ano 2008, senón tamén unha porcentaxe moi superior ao peso relativo da poboación galega (5,7%). En relación ao ano anterior, este incremento foi do 11,6%, case catro puntos por riba da media española (7,8%).

O aumento do gasto sanitario unido ao estancamento da poboación, produce unha nova medra do gasto sanitario medio por habitante. O gasto per cápita total ascendeu en Galicia a 1.701,05 euros, importe superior ao gasto medio a nivel estatal que se sitúa en 1.494,99 euros. Como se aprecia no **cadro 4.1.18.**, o gasto sanitario per cápita en Galicia sitúase por riba da media española ao longo do período 2008-21, situándose no último ano o seu diferencial en 206,06 euros, o valor máis elevado de toda a serie considerada.

Finalmente, no que respecta á evolución do gasto público en farmacia a través de receitas oficiais facturadas, no ano 2021 aumenta o gasto farmacéutico en Galicia un 5,9% ata situarse en 781,1 millóns de euros, motivado en parte por un incremento do 3,5% no nú-

Prestación farmacéutica a través de receita nas CC.AA. 2021

	Galicia			España		
	2021	21/20	21/11 (1)	2021	21/20	21/11 (1)
	(en millóns de euros)	*(%)*	*(%)*	*(en millóns de euros)*	*(%)*	*(%)*
Gasto farmacéutico	781,1	5,9	-5,8	11.747,0	6,0	5,5
Receitas facturadas	67.218.575	3,5	0,8	1.022.765.197	4,4	5,1
			(en euros)			
Gasto medio por receita facturada	11,62	2,4		11,49	1,6	

(1) variación antes/despois da reforma do modelo de prestación farmaceútica

Fonte: Ministerio de Sanidad, *Facturación de recetas médicas*

4.1.19.

mero de receitas respecto ao ano precedente. Tras esta evolución o importe medio por receita ascende a 11,62 euros, un 2,4% máis que no ano anterior (1,6% en España) (**cadro 4.1.19.**).

Este aumento no gasto farmacéutico mantén novamente a Galicia como a quinta Comunidade Autónoma co gasto máis elevado, tras Andalucía, Cataluña, Madrid e a Comunidade Valenciana. En relación ao ano 2011, cando se implantou a reforma do modelo de prestación farmacéutica, sete CC.AA. presentan unha redución do seu gasto farmacéutico situándose Galicia como a segunda C.A. con maior descenso cun 5,8%, situándose esta taxa de variación interanual no –7,1% no País Vasco (no conxunto do Estado o gasto medra un 5,5% entre os devanditos dous anos).

Evolución e incidencia do coronavirus

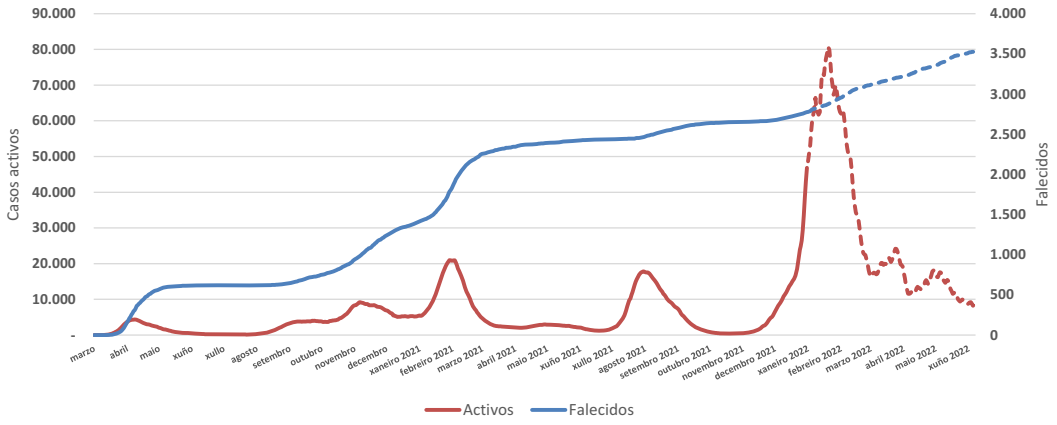
Como se mencionou anteriormente, a evolución da pandemia seguiu incidindo nunha forte presión sobre as estruturas sociosanitarias, e a sociedade tivo que asumir un elevado custo en termos dun elevado número de defuncións derivadas da covid. O obxectivo deste último apartado é analizar a evolución da incidencia sanitaria do coronavirus, que no ano 2021 presenta tres picos no que ao número de casos activos se refire coincidentes coas etapas vacacionais: xaneiro, xullo-agosto e decembro.

En termos agregados, os datos do Sergas indican que en Galicia diagnosticáronse un total de 186.301 novos casos (datos anuais acumulados a 31 de decembro), o que supón un significativo incremento respecto ao ano anterior por mor do éxito das campañas de cribado (60.430 casos). Atendendo á súa evolución ao longo do ano, o mes no que se diagnosticaron máis casos foi decembro, con 60.509, o 32,5% do total galego, por diante do rexistrado no mes de xaneiro, con 34.446 casos diagnosticados (o 18,5% do total) e xullo, con 28.106 casos (15,1%).

Outro indicador da incidencia do coronavirus en Galicia ven dado pola evolución dos casos diarios, tomando como referencia o número máximo e mínimo de casos activos rexistrado en cada mes dende o comezo da crise. Como se aprecia no devandito **cadro 4.2.21.**, o día do ano con maior número de casos activos foi en decembro con 46.838 casos, moi por diante dos case 21.000 casos nos meses de xaneiro e febreiro. Doutra banda, o mínimo máis elevado deuse en agosto, con 7.504 casos activos, seguíndolle a continuación decembro, con 6.572 casos, e xaneiro cun mínimo de 5.383 casos activos.

O custo máis elevado da pandemia é sen dúbida o custo en termos de vidas humanas. Segundo os datos facilitados polo Sergas, o número de persoas falecidas no conxunto do ano 2021 ascende a 1.364, cifra lixei-

Evolución do número de casos activos e defuncións en Galicia 2020-22



Consulta: 9-6-2022
Fonte: SERGAS, Datos Coronavirus

4.1.20.

Evolución de casos activos e falecidos por coronavirus 2020-21

		Casos diagnosticados		Casos activos (por día)		Defuncións	
		mes	acumulados	mínimo mes	máximo día	mes	acumulados
2020							
	marzo	4.645	4.645	-	3.482	136	136
	abril	4.134	8.779	2.135	4.371	429	565
	maio	342	9.121	529	2.034	51	616
	xuño	87	9.208	202	515	3	619
	xullo	534	9.742	140	271	-	619
	agosto	4.874	14.616	282	3.236	26	645
	setembro	6.773	21.389	3.350	4.014	104	749
	outubro	13.263	34.652	3.650	8.245	185	934
	novemebro	14.838	49.490	6.941	9.232	301	1.235
	decembro	10.940	60.430	5.100	6.876	176	1.411
2021							
	xaneiro	34.446	34.446	5.383	20.989	416	416
	febreiro	13.889	48.335	4.880	20.935	426	842
	marzo	4.373	52.708	2.172	4.628	92	934
	abril	5.140	57.848	2.020	2.979	47	981
	maio	4.524	62.372	2.073	2.914	29	1.010
	xuño	3.042	65.414	1.195	2.090	16	1.026
	xullo	28.106	93.520	1.900	17.818	30	1.056
	agosto	20.369	113.889	7.504	17.594	108	1.164
	setembro	3.305	117.194	909	7.203	64	1.228
	outubro	968	118.162	399	823	14	1.242
	novemebro	7.633	125.795	541	6.055	19	1.261
	decembro	60.506	186.301	6.572	46.838	103	1.364

Fonte: SERGAS, Datos Coronavirus

4.1.21.

Evolución mensual do número de persoas falecidas en Galicia por mor do coronavirus 2020-21: distribución segundo áreas sanitarias

		Area sanitaria						
		Coruña e Cee	Ferrol	Lugo, Mariña e Monforte	Ourense, Verín e O Barco	Pontevedra e O Salnés	Santiago e Barbanza	Vigo
2020								
	marzo	40	8	9	22	8	19	30
	abril	112	19	19	94	8	81	96
	maio	14	6	-	15	-	11	5
	xuño	-	-	1	1	-	-	1
	xullo	-	-	-	-	-	-	-
	agosto	12	-	10	3	1	-	-
	setembro	24	-	50	18	3	6	3
	outubro	24	8	10	88	11	25	19
	novembro	60	34	30	52	24	26	75
	decembro	28	15	16	17	26	26	48
2021								
	xaneiro	120	42	30	44	32	77	71
	febreiro	112	74	31	54	42	65	48
	marzo	22	8	5	6	9	21	21
	abril	18	2	2	2	9	4	10
	maio	6	1	3	2	7	2	8
	xuño	8	-	-	-	1	3	4
	xullo	8	3	2	4	5	2	6
	agosto	29	8	18	16	15	3	19
	setembro	19	2	16	5	4	8	10
	outubro	5	-	2	2	-	2	3
	novembro	4	3	2	4	1	1	4
	decembro	8	6	4	19	23	1	42

Consulta: 15-4-2021
Fonte: SERGAS, Datos Coronavirus

4.1.22.

ramente inferior ás rexistradas no ano precedente, con 1.411 defuncións. Xaneiro e febreiro son os meses con maior incidencia da covid, con 416 e 426 defuncións, respectivamente, cifra tan só superada no mes de abril de 2020 cando non se dispoñía de vacinas. Asemade, cómpre mencionar que agosto e decembro superaron as cen defuncións.

Atendendo á súa distribución segundo áreas sanitarias, o **cadro 4.1.22.** reflicte que as áreas sanitarias da Coruña e Vigo, as máis poboadas, son as que presentan o maior número de persoas falecidas, con 359 e 246 falecementos a 31 de decembro de 2020, respectivamente. Por contra, os datos do Sergas amosan que o menor impacto rexistrouse en Lugo, con 115 falecementos. En termos relativos, é dicir, en relación á poboación de cada área sanitaria, é a área de Ferrol a que presenta unha maior incidencia, con 8 defuncións por cada dez mil habitantes (5 defuncións no conxunto de Galicia), por diante de Coruña-Cee, con 6,5 defuncións. No extremo oposto estaría a área sanitaria de Lugo, Mariña e Monforte, con 3,5 defuncións por cada 10.000 habitantes, fronte aos 4,1 falecementos en Vigo e os 4,2 en Santiago e Barbanza. Xunto a estas, nas áreas sanitarias de Ourense, Verín e O Barco e a de Pontevedra-O Salnés este indicador sitúase en 4,9 defuncións. ❑

4.2. Pobreza e cohesión social

Xunto ao impacto na saúde, co custo irreparable en termos de vidas humanas, e unha vez analizado o comportamento do mercado de traballo e as brechas existentes, cómpre mencionar que a expansión do coronavirus colocou á pobreza e á desigualdade nun lugar central das políticas sociais. Neste senso, co obxectivo de mitigar o agravamento das condicións de vida das familias, ao longo do ano 2020 e 2021, aprobáronse importantes medidas dirixidas ao mantemento de emprego e rendas dos fogares.

O capítulo parte da análise da estrutura dos fogares atendendo fundamentalmente ao número de perceptores, así como dos gastos vinculados á vivenda. Dunha banda, a reactivación económica traduciuse nun descenso do número de fogares sen preceptores de ingresos, aínda que se mantén por riba do nivel previo á crise. Doutra banda, a pesar das dificultades polo aumento do gasto dos fogares en vivenda, redúcese o número de vivendas con execucións hipotecarias iniciadas en 2021; o que contrasta co incremento de lanzamentos practicados como consecuencia de procedementos derivados da Lei de Arrendamentos Urbanos.

A continuación preséntanse os datos da taxa de pobreza e desigualdade social, que ao estaren referidos ao ano 2020 permiten coñecer o impacto inicial da crise. Non obstante, ao longo do ano 2021 mantívose a elevada demanda de axuda ás principais ONG por parte dos colectivos máis vulnerables para cubrir as súas necesidades básicas.

O terceiro apartado está dedicado á análise da dependencia, rexistrándose no último ano un incremento dos beneficiarios con prestacións así como un descenso do número daquelas persoas beneficiarias con dereito pero sen estaren atendidas. Asemade faise mención a dous recursos fundamentais para o coidado de maiores como as residencias e os centros de día. Por último, preséntanse os principais datos correspondentes á familia e a infancia; á violencia de xénero e violencia doméstica; e, en último lugar, faise referencia á atención a menores.

Estrutura dos fogares

Os factores económicos, sociais e demográficos determinan en gran medida o nivel de pobreza dun territo-

Indicadores de pobreza en Galicia 2018-20

		Galicia		
		2018	2019	2020
Taxa de risco de pobreza (1)	*(%)*	15,51	15,23	16,11
Taxa de risco de pobreza ou exclusión social (Estratexia Europa 2020) (2)	*(%)*	18,95	18,83	19,51
Limiar monetario de pobreza segundo a composición do fogar (3)				
Fogar composto por unha persoa	*(euros)*	710,87	747,87	743,91
Fogar composto por dous adultos	*(euros)*	1.066,31	1.121,81	1.115,87
Fogar composto por dous adultos e dous menores de 14 anos	*(euros)*	1.492,83	1.570,53	1.562,21
Distribución entorno da renda baixa mediana (4)				
Taxa de risco de pobreza (40% da mediana)	*(%)*	5,19	5,24	6,24
Taxa de risco de pobreza (50% da mediana)	*(%)*	9,46	9,65	10,79
Taxa de risco de pobreza (70% da mediana)	*(%)*	23,41	22,84	23,50

(1) A taxa de risco de pobreza é a porcentaxe de persoas cun ingreso equivalente inferior ao limiar de risco de pobreza de Galicia, que se establece no 60% da mediana de ingresos equivalentes

(2) a poboación en risco de pobreza ou exclusión social é aquela que está nalgunha das seguintes situacións:
- En risco de pobreza (o 60% da mediana dos ingresos por unidade de consumo)
- En carencia material severa
- Persoas de 0 a 59 anos en fogares sen ingresos de traballo ou con baixa intensidade de ingresos de traballo.
(3) o limiar monetario de risco de pobreza é o produto do limiar de risco de pobreza de Galicia polas unidades de consumo de cada fogar.
As unidades de consumo de cada fogar constrúense asignando 1 ao primeiro adulto (persoa de 14 ou máis anos), 0,5 ao resto de adultos dese fogar e 0,3 a cada neno (persoa de menos de 14 anos).
(4) a distribución entorno ao limiar da renda baixa é a porcentaxe de persoas que teñen uns ingresos equivalentes inferiores ao 40%, 50% e 70% da mediana de ingresos equivalentes

Data de consulta: 23/02/2022

Fonte: elaboración propia CES Galicia a partir de datos do IGE. *Enquisa estrutural a fogares* .

4.2.1.

rio. Así mesmo, un indicador do grao de benestar social ven determinado pola forma en que se organizan as estruturas familiares en base ao número de persoas que perciben ingresos dentro da vivenda familiar.

A incidencia da covid nas familias reflectiuse no primeiro ano da crise nunha medra do número de fogares sen perceptores de ingresos, rachándose así a tendencia descendente iniciada en 2016. Ao longo do ano 2021 a evolución do contexto socio-sanitario e a reactivación da actividade económica posibilitou o descenso do número de fogares sen perceptores de ingresos (salario, algún tipo de pensión ou prestacións por desemprego), que alcanzou os 30.800 fogares, un 9,7% menos que no ano anterior (3.300 fogares menos), o que supón o 2,8% da vivendas familiares galegas. Asemade, o número de vivendas cunha soa persoa perceptora dalgún ingreso económico aumenta no último ano ata os 463.400 fogares, un 0,6% máis que no ano anterior (2.800 fogares máis), o que representa o 41,7% dos fogares galegos. Se se compara a situación dos fogares galegos coa existente antes da pandemia, o **cadro 4.2.2.** amosa un incremento tanto do número de fogares sen perceptores de ingresos (3.300 vivendas máis) como do seu peso relativo no total galego, que en 2019 representaba o 2,5%, tres décimas menos que no último ano.

O devandito descenso do número de fogares sen perceptores de ingresos rexístrase nas catro provincias galegas, presentando A Coruña o descenso máis acusado en termos absolutos, con 1.800 fogares menos que no ano anterior (12%), por diante de Pontevedra, con 900 fogares menos (-7%). Por contra, en termos relativos o descenso máis significativo é o de Ourense, cunha redución do 15,4% (400 menos), fronte ao -5,4% en Lugo (200 vivendas menos). Tras esta evolución, A Coruña mantense como a provincia con maior número de fogares nesta situación, con 13.200 vivendas, por diante de Pontevedra, con 11.900 fogares.

Como segundo elemento a destacar cómpre mencionar que tan só Ourense presentan valores inferiores aos rexistrados en 2019, de xeito que en 2021 hai 700 fogares sen perceptores de ingresos menos que en 2019 (3.500 fogares en 2021 e 4.200 en 2019); o que contrasta co

Vivendas familiares 2010-21

	2010	2013	2019	2020	2021
			(miles de vivendas)		
			Total fogares		
Galicia	**1.038,3**	**1.070,5**	**1.094,8**	**1.103,0**	**1.110,4**
A Coruña	433,3	449,3	453,9	459,2	462,4
Lugo	132,0	133,1	136,8	135,6	134,6
Ourense	131,6	133,3	136,0	135,1	137,0
Pontevedra	341,4	354,8	368,0	373,1	376,4
			Fogares sen perceptores de ingresos		
Galicia	**19,6**	**33,9**	**27,5**	**34,1**	**30,8**
A Coruña	9,9	14,7	9,8	15,0	13,2
Lugo	1,9	3,4	2,1	2,6	2,2
Ourense	2,3	3,8	4,2	3,7	3,5
Pontevedra	5,5	12,0	11,4	12,8	11,9
			Fogares cun só perceptor de ingresos		
Galicia	**394,6**	**440,3**	**452,3**	**460,6**	**463,4**
A Coruña	168,4	187,8	187,3	191,9	194,4
Lugo	47,4	51,7	55,4	52,8	52,5
Ourense	48,9	55,7	58,3	58,0	59,0
Pontevedra	129,9	145,1	151,3	158,0	157,5

Fonte: IGE, *EPA*

4.2.2.

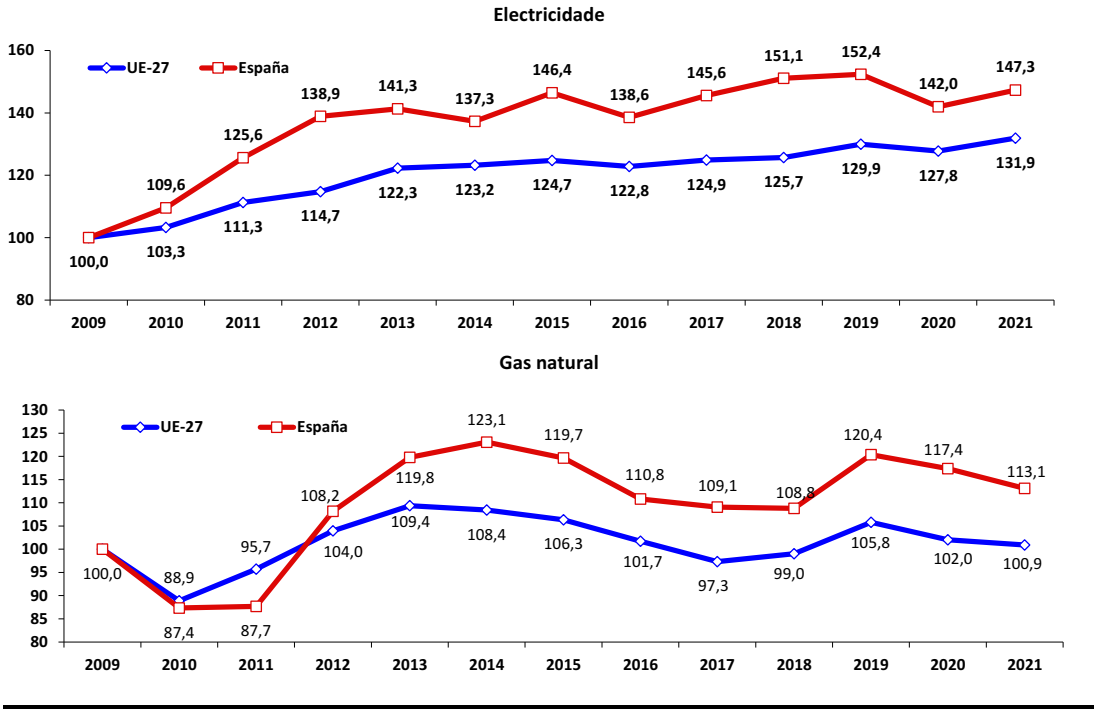
significativo incremento na Coruña, que conta con 3.400 fogares máis sen perceptores de ingresos entre os dous anos considerados (34,7% máis). Por último, do devandito **cadro 4.2.2.** despréndese que mentres que Pontevedra concentra o 33,9% dos fogares galegos, esta provincia ten o 38,6% das vivendas sen perceptores de ingresos; por contra, Lugo conta co 12,1% das vivendas galegas, porcentaxe significativamente superior ao que supón o peso dos fogares sen perceptores de ingresos (7,1% do total en Galicia).

No concernente aos fogares cun só perceptor, o dito incremento experimentado no ano 2021 rexístrase tan só nas provincias da Coruña e Ourense (1,3% e 1,7%, respectivamente), descendendo por contra en Lugo e Pontevedra, cunha redución do 0,6% e do 0,3%, respectivamente. Tras esta evolución, o 39% das vivendas de Lugo (52.500 fogares) teñen un só perceptor, fronte ao 43,1% de Ourense (59.000 fogares). Este peso relativo ascende ata o 42% na Coruña e 41,8% en Pontevedra (194.500 e 157.500 vivendas familiares, respectivamente). No conxunto da Comunidade Autónoma case corenta e dous de cada cen fogares está composto por unha única persoa perceptora de ingresos.

En 2021 hai en Galicia un total de 359.100 vivendas nas que ningún dos seus membros ten a condición de activo, o que representa o 32,3% do total das vivendas familiares en Galicia, porcentaxe tan só superada pola estimada no ano anterior. Atendendo á evolución ao longo dos últimos anos, por primeira vez dende o ano 2010 (primeiro ano completo da serie publicada) redúcese o número de fogares nos que non hai ningún activo, cunha caída interanual de 4.600 vivendas (-1,3%). Este dato habería que matizalo tendo en conta que esta redución prodúcese tras o maior incremento interanual no período mencionado tanto en termos absolutos como relativos, con 13.100 vivendas máis, o que supón un 3,7%.

A diferenza do acontecido no ano anterior, o número de vivendas con polo menos un activo, que no último ano se sitúa en 751.300 vivendas (12.000 máis que no ano anterior; 1,6%); rexistrándose o incremento máis acusado tanto en termos absolutos como relativos no

Prezos da electricidade e gas natural para consumidores domésticos en España e UE-27 2009-21 (1)



(1) prezo base 2009=100
Fonte: EUROSTAT

4.2.3.

caso dos fogares onde todos os membros activos están ocupados, que en 2021 se sitúa en 622.400 fogares, 14.400 máis que no ano precedente (2,4%).

Xunto coa capacidade de ingreso, os gastos, e en concreto o gasto en insumos básicos, inflúe tamén na existencia de situacións de carencia material. Neste senso, no ano 2021, a diferenza do acontecido no ano anterior, retómase a tendencia crecente no prezo da enerxía eléctrica para os consumidores domésticos en España (**cadro 4.2.3.**), sendo esta medra superior ao que se produce na UE.

A Enquisa de Presupostos Familiares publicada polo INE, con datos correspondentes ao ano 2020 (último dato dispoñible), permite analizar os cambios dos hábitos de consumo consecuencia da crise económica orixinada pola covid, se ben non contempla o forte incremento dos prezos enerxéticos que se producen ao longo do ano 2021. O peso relativo do gasto medio dos fogares galegos en electricidade, gas e outros combustibles mantense no ano 2020 no 4,4% do seu orzamento (4,3% de media no conxunto do Estado). En termos absolutos, o gasto medio en consumo final por fogar neste concepto foi de 1.106,36 euros (1.151,94 euros en España), o que supuxo un descenso do 5,8% respecto ao ano anterior, o que contrasta coa caída do 2,2% rexistrado de media no conxunto do Estado.

O aceso á unha vivenda é tamén un determinante fundamental da pobreza e exclusión social, e, polo tanto, as dificultades para acometer os pagamentos de gastos relacionados coa vivenda principal, hipoteca ou aluguer. Dunha banda, o gasto en consumo final dos fogares no grupo de vivenda, incluíndo auga, electricidade, gas e outros combustibles, ascende no último ano a 7.945,96 euros, o que representa o 31,8% do gasto medio por fogar (35,6% no conxunto de España). Cóm-

Gastos medios por fogar e distribución porcentual en Galicia e España 2019-20

	Galicia				España		España	
	2019		2020		2019		2020	
	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)	(€)	(%)
Alugueres imputados de vivenda	5.257,50	19,6	5.355,61	21,4	6.038,61	20,0	6.322,49	23,4
Alimentos	3.958,14	14,7	4.344,97	17,4	3.991,67	13,2	4.268,25	15,8
Utilización de vehículos personais	2.277,45	8,5	1.762,18	7,1	2.125,99	7,0	1.560,22	5,8
Restauración e comedores	2.024,26	7,5	1.276,65	5,1	2.589,63	8,6	1.558,26	5,8
Electricidade, gas e outros combustibles	1.174,86	4,4	1.106,36	4,4	1.177,96	3,9	1.151,94	4,3
Seguros	978,85	3,6	989,36	4,0	1.055,47	3,5	1.061,93	3,9
Servizos postais, de telefonía e fax	813,74	3,0	809,49	3,2	851,02	2,8	850,04	3,1
Vestido	1.175,94	4,4	780,54	3,1	1.068,84	3,5	763,95	2,8
Produtos, aparellos e equipos médicos	684,93	2,6	749,97	3,0	656,02	2,2	686,99	2,5
Adquisición de vehículos	1.083,12	4,0	748,31	3,0	1.322,44	4,4	975,88	3,6
Coidado persoal	704,02	2,6	652,31	2,6	780,26	2,6	693,25	2,6
Alugueres reais de vivenda	679,03	2,5	648,17	2,6	1.129,56	3,7	1.121,54	4,2
Subministro de auga e outros servizos relacionados coa vivenda	592,05	2,2	637,08	2,6	820,27	2,7	821,44	3,0
Outros benes para o ocio, o deporte e a cultura (xogos, instrumentos musicais, xardinaría, mascotas, etc.)	388,66	1,4	450,28	1,8	434,88	1,4	392,68	1,5
Bens e servizos para o mantemento corrente do fogar	445,38	1,7	447,98	1,8	584,88	1,9	513,08	1,9
Total	26.846,48	100,0	24.975,71	100,0	30.242,76	100,0	26.995,76	100,0

Fonte: INE, *Encuesta de presupuestos familiares.*

4.2.4.

Vivendas con execucións hipotecarias iniciadas 2020-21

	2020		2021	
	Galicia	España	Galicia	España
Nº total de fincas	1.735	34.983	984	32.383
Vivendas	773	18.920	595	20.206
Vivenda nova	174	3.105	40	2.242
Vivenda segunda man	599	15.815	555	17.964
Persoas físicas	252	9.692	305	14.862
Persoas xurídicas	521	9.228	290	5.344

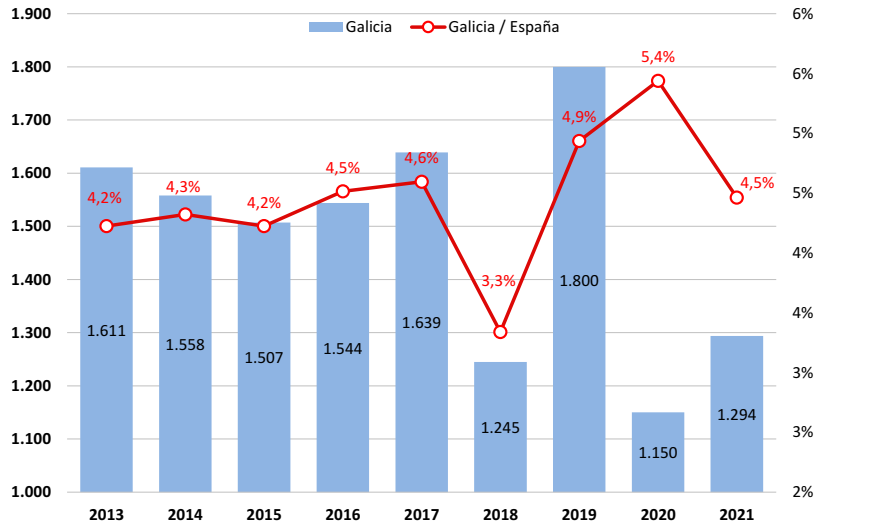
Fonte: INE, *Estadísticas sobre ejecuciones hipotecarias*

4.2.5.

pre mencionar que o gasto en aluguer real da vivenda redúcese en Galicia un 4,5% respecto ao ano anterior para situarse nos 648,17 euros, o que representa o 2,6% do gasto medio, mentres que en España esta caída foi do 0,2% acadando os 1.121,54 euros, o 4,2% do gasto medio por fogar.

Doutra banda, asociado ás devanditas dificultades, os datos do INE sobre vivendas con execucións hipotecarias que se inician e inscriben nos rexistros da propiedade redúcense de xeito significativo no caso das vivendas novas, sendo esta redución menos intensa no caso das vivendas de segunda man. Ao longo do ano 2021 iniciáronse en Galicia un total de 595 execucións hipotecarias (un 23% menos que no ano anterior), das que 40 corresponden a execucións sobre vivendas novas (77% menos) e 555 a vivendas de segunda man (7,3% menos). Neste último ano, o peso relativo das

Lanzamentos practicados como consecuencia de procedementos derivados da Lei de Arrendamentos Urbanos 2013-2021



Fonte: Consejo General del Poder Judicial

4.2.6.

execucións hipotecarias iniciadas na Comunidade Autónoma no total estatal descende ata o 3%, dous puntos porcentuais por baixo do rexistrado no ano anterior, situándose esta porcentaxe no 1,8% no caso das vivendas novas (5,6% no ano anterior) e no 3,1% no das execucións en vivendas de segunda man (3,8% en 2020).

Asemade, o **cadro 4.2.5.** reflicte que en case a metade dos casos o seu titular é unha persoa xurídica (en concreto o 48,7%), sendo esta relación de un de cada catro no conxunto do Estado (26,4%). Comparado co ano anterior, aumenta un 21% o número de execución hipotecarias de persoas físicas en Galicia (53 máis), sendo este incremento dun 53,3% no conxunto do Estado. Por contra, as execucións de persoas xurídicas redúcense en máis do 42% en ambos os dous casos (-44,3% en Galicia e -42,1% en España).

Segundo os datos do Consejo General del Poder Judicial (CGPJ), **cadro 4.2.6.**, o número de desafiuzamentos practicados por impago de aluguer aumenta un 12,5% en 2021 para situarse nos 1.294 desafiuzamentos, 144 máis que no ano anterior (1.800 desafiuzamentos no ano 2019). Tras o incremento do 37,1% no conxunto do Estado, Galicia concentra o 4,5% dos desafiuzamentos practicados en España, nove décimas menos que no ano anterior.

Niveis de pobreza e desigualdade de renda

O indicador de pobreza definido na Estratexia Europa 2020 abarca máis variables ademais da desigualdade monetaria e incorpora aspectos como a situación laboral ou a escaseza de recursos materiais. Este índice, denominado AROPE (*At Risk Of Poverty and/or Exclusion*), inclúe tanto as persoas que se atopan en risco de pobreza monetaria como os fogares con moi baixa intensidade de traballo –están nesta situación as persoas con menos de 59 anos que viven en fogares cuxos membros adultos traballaron menos do 20% do seu potencial laboral total durante o ano anterior– e a privación material severa –porcentaxe de persoas que viven con escaseza de recursos ao non ter acceso, ao menos, a 4 dos seguintes 9 ítems: gastos imprevistos; unha semana de vacacións fóra da casa; pago da hipoteca ou das facturas de luz, auga, gas...; unha comida de carne, polo,

Risco de pobreza ou exclusión social (Estratexia Europa 2020) 2013-20 (1)

	2013	2019	2020
Total	**22,83**	**18,83**	**19,51**
A Coruña	22,27	18,22	18,85
Lugo	18,03	18,24	15,80
Ourense	23,08	21,51	22,08
Pontevedra	25,14	18,91	20,74
Nacionalidade			
Española	22,12	17,68	18,08
Estranxeira	61,58	54,94	59,52
Fogares con ou sen nenos e mozos a cargo			
Fogares con nenos e mozos a cargo	25,00	20,61	22,60
Un adulto con nenos e mozos a cargo	57,54	46,41	54,41
Dous adultos con nenos e mozos a cargo	23,41	19,48	21,68
Dous adultos cun neno e mozo a cargo	19,21	14,88	18,84
Dous adultos con dous ou máis nenos e mozos a cargo	26,97	23,11	23,90
Tres ou máis adultos con nenos e mozos a cargo	23,06	17,61	17,53
Fogares sen nenos e mozos a cargo	20,86	17,41	17,03
Un adulto sen nenos e mozos a cargo	26,02	28,22	25,37
Dous adultos sen nenos e mozos a cargo	21,09	15,81	17,74
Tres ou máis adultos sen nenos e mozos a cargo	18,50	14,80	12,53
Fogares segundo tipoloxías			
Unipersoal	26,02	28,22	25,37
Sen núcleo	24,16	20,01	29,81
Parella con fillos	21,45	17,40	18,39
Parella sen fillos	17,98	13,03	14,91
Monoparental	40,33	30,52	35,02
Un núcleo e outros	21,66	17,81	14,91
Varios núcleos	21,70	15,69	14,17

(1) a poboación en risco de pobreza ou exclusión social é aquela que está nalgunha das seguintes situación: 1) risco de pobreza: o ingreso por unidade de consumo está por debaixo do 60% da mediana; 2) en carencia material severa; 3) Persoas de 0 a 59 anos que viven en fogares sen ingresos de traballo ou con baixa intensidade de ingresos de traballo, é dicir, onde o número de días que os adultos de 18 a 59 anos dese fogar tiveron ingresos por traballo supón ata o 20% do número total de días que poderían telos durante o ano natural anterior á realización da enquisa

Fonte: IGE, *Enquisa estrutural a fogares*

4.2.7.

pescado ou proteína equivalente ao menos cada dous días; manter a vivenda a unha temperatura axeitada os meses de inverno; lavadora; televisión en cor; teléfono; e coche.

Os datos recollidos na Enquisa Estrutural a Fogares elaborada polo IGE correspondentes ao ano 2020 (último dato dispoñible), permiten coñecer a situación existente antes do inicio da actual crise socioeconómica orixinada pola covid. Coma se reflicte no **cadro 4.2.7.**, a taxa de risco de pobreza ou exclusión social (Estratexia Europa 2020) aumenta en Galicia neste último ano, para situarse no 19,51%. A distribución provincial da pobreza non é homoxénea, presentando novamente as provincias do norte de Galicia as taxas de risco de pobreza ou exclusión social máis reducidas, con taxas inferiores á media galega. Lugo presenta, tras o descenso do último ano, a taxa de pobreza ou exclusión social máis reducida, con 15,80%, situándose esta porcentaxe en 18,85% na Coruña; no extremo oposto Ourense rexistra a taxa de pobreza ou exclusión social máis elevada, con 22,08% fronte á 20,74% de Pontevedra.

As catro provincias galegas presentan unha redución entre os anos 2013 e 2020, presentando Pontevedra o maior descenso con 4,40 puntos menos. Por contra, entre os anos 2019 e 2020 a taxa de pobreza tan só

Taxa de risco de pobreza ou exclusión social (Estratexia Europa 2020) 2013-20: distribución segundo sexo e grupos de idade(1)

	2013			2019			2020		
	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total
					(%)				
Total	**22,98**	**22,69**	**22,83**	**18,84**	**18,83**	**18,83**	**18,92**	**20,05**	**19,51**
Menos de 16 anos	26,56	23,34	25,00	22,22	20,77	21,52	23,74	25,09	24,40
De 16 a 24 anos	34,60	29,40	32,06	25,44	25,47	25,46	25,33	28,95	27,07
De 25 a 49 anos	23,66	24,92	24,29	17,85	19,18	18,51	20,15	22,79	21,48
De 50 a 64 anos	25,82	27,40	26,63	22,19	21,13	21,64	20,95	19,95	20,44
De 65 ou máis anos	11,90	13,85	13,02	12,68	14,05	13,46	10,03	12,71	11,55

(1) datos a 31 de decembro

Fonte: IGE, *Enquisa estrutural a fogares*

4.2.8.

descende en Lugo, con 2,44 puntos menos, rexistrándose o maior incremento en Pontevedra, con 1,83 puntos máis.

A análise da taxa de risco de pobreza a nivel de áreas xeográficas mostra que Ourense sur (Limia, Baixa Limia, Terra de Celanova, Verín e Viana) presenta a taxa de pobreza máis elevada, superando o 30%, situándose este nivel por riba do 25,5% nas áreas de Caldas-O Salnés, Pontevedra sur, que engloba ás comarcas de A Paradanta, O Baixo Miño e O Condado, e Ferrol-Eume-Ortegal.

As variables demográficas determinan a existencia de diferenzas no risco de pobreza. De xeito similar ao observado a nivel español ou europeo, a poboación entre 16 e 24 anos é a que rexistra unha maior incidencia, de xeito que en Galicia o 27,1% destas persoas estarían en risco de pobreza, situándose no 24,4% para as persoas de entre 50 e 64 anos e os menores de 16 anos. Como se aprecia no **cadro 4.2.8.**, entre o 31 de decembro de 2019 e 2020 a taxa de risco de pobreza e exclusión social redúcese entre os homes e mulleres de 50-64 anos e de maiores de 65 anos, sendo esta redución máis importante entre os homes en ambos os dous casos. Por contra, aumenta en case tres puntos no caso dos menores de 16 anos e entre as persoas de 25-49 anos, en concreto, en 2,88 e 2,97 puntos, respectivamente.

O risco de pobreza segue a ser moi superior para os estranxeiros que para os de nacionalidade española. Tras o incremento rexistrado no último ano a taxa de pobreza para as persoas de nacionalidade estranxeira sitúase no 59,52%, o que supón 4,6 puntos máis que no ano anterior (54,94%) en tanto que entre os españois esta porcentaxe pasa do 17,68% ata o 18,08% a 31 de decembro de 2020.

As cargas familiares ou a tipoloxía dos fogares son tamén condicionantes dun maior ou menor risco de pobreza e exclusión social. O maior risco de pobreza segue a rexistrarse nos fogares compostos por un adulto con nenos e mozos a cargo, que tras a medra rexistrada en 2020, ascende ata o 54,41% (46,41% no ano anterior). Diferenciando por tipoloxías, os fogares monoparentais son os que rexistran unha maior taxa, co 35,02% dos mesmos en situación de risco de pobreza ou exclusión (30,52% no ano anterior), por diante dos fogares sen núcleo e fogares unipersoais, cunha taxa do 29,81% e 25,37%, respectivamente (20,01% e 28,22% no ano anterior).

Finalmente, no concernente ao tamaño dos municipios, as porcentaxes máis reducidas da taxa de pobreza ou exclusión social en 2020 corresponden aos concellos de menos de dez mil habitantes, cunha taxa próxima ao 18%, rexistrándose a máis elevada entre aqueles concellos cunha poboación entre 10.000 e 20.000 habitantes, co 23,4%. Tanto os concellos de máis de 50.000 habitantes como os de 20.000 a 50.000 presentan unha

Desigualdade en Galicia e España 2008-20: Índice de Gini e distribución da renda S80/S20 (1)

Índice de Gini (2)

	2008	2013	2018	2019	2020
Galicia	**0,272**	**0,286**	**0,265**	**0,261**	**0,266**
A Coruña	0,272	0,291	0,268	0,268	0,272
Lugo	0,284	0,264	0,265	0,241	0,249
Ourense	0,279	0,274	0,265	0,256	0,262
Pontevedra	0,261	0,288	0,258	0,257	0,264
España (4)	**0,329**	**0,347**	**0,330**	**0,321**	

Distribución da renda S80/S20 (3)

	2008	2013	2018	2019	2020
Galicia	**4,02**	**4,51**	**4,01**	**3,95**	**4,15**
A Coruña	4,02	4,64	4,08	4,08	4,35
Lugo	4,17	3,95	4,07	3,63	3,80
Ourense	4,18	4,22	4,02	4,03	4,11
Pontevedra	3,79	4,58	3,87	3,83	4,04
España (4)	**5,9**	**6,8**	**5,9**	**5,8**	

(1) datos a 31 de decembro de cada ano

(2) o índice de Gini mide a concentración dunha distribución de rendas entre os membros dun colectivo a partir do ingreso equivalente por persoa sendo éste o ingreso equivalente do fogar ao que pertence.

(3) distribución da renda S80/S20: cociente entre o ingreso medio equivalente do quintil máis rico da poboación e o ingreso medio equivalente do quintil máis pobre.

(4) datos extraídos da Encuesta de condiciones de vida do INE. Os datos do INE fan referencia á renda do ano anterior á entrevista. Na taboa están integrados no ano que corresponden.

Fonte: IGE e INE

4.2.9.

taxa de pobreza inferior á media galega, situándose en 19,03% e 19,43%, respectivamente.

• **Desigualdade**

Ademais das taxas de pobreza analizadas no apartado anterior, o grao de desigualdade é un factor clave á hora de analizar a cohesión social e territorial. A ONU, na Axenda 2030 para o Desenvolvemento Sostible, recolle o obxectivo de reducir a desigualdade como un dos dezasete obxectivos do seu programa, considerando por tanto á desigualdade como un dos maiores retos na actualidade.

Tal como se apunta na adaptación da Axenda 2030 á realidade galega, o ODS 10, dedicado á redución das desigualdades, tamén recolle unha serie de metas que afectan a retos presentes na sociedade galega. Entre estas cabe referirse ás de promover o crecemento dos ingresos do 40% máis pobre da poboación a unha taxa maior que a do conxunto da sociedade galega; promover a inclusión social, económica e política, ou a igualdade de oportunidades e a desigualdade de resultado que, no caso galego, ademais, vincúlase estreitamente co reto da cohesión territorial; ou a dedicada a adoptar políticas fiscais, salariais e de protección social orientadas a unha maior igualdade.

Indicadores como o coeficiente de Gini e a distribución da renda (rateo S80/S20) permiten unha aproximación á situación e evolución recente da desigualdade. Como reflicte o **cadro 4.2.9.**, a crise da covid tradúcese nunha medra da desigualdade, rachándose así a evolución favorable nos últimos anos, mantendo non obstante valores inferiores á media estatal.

Dunha banda, o coeficiente de Gini é un número entre 0 e 1, onde 0 correspóndese coa perfecta igualdade

(todos teñen os mesmos ingresos) e o valor 1 coa perfecta desigualdade (unha persoa ten todos os ingresos e os demais ningún). Ao longo de toda a serie analizada, o valor do índice de Gini nas catro provincias galegas é inferior ao rexistrado no conxunto do Estado, acadando en Galicia no ano 2020, último dato dispoñible, un valor de 0,266. Ao igual que o acontecido no ano anterior, a provincia da Coruña é a única que en 2020 presenta un valor superior á media galega, co 0,272. Os datos do ano 2019 reflicten un índice de Gini do 0,321 de media no Estado (0,261 na Comunidade Autónoma).

Doutra banda, o indicador da distribución da renda S80/S20 calcúlase como o cociente entre o ingreso medio equivalente do quintil máis rico da poboación e o ingreso medio equivalente do quintil máis pobre. Este indicador mostra que no ano 2020 os ingresos medios do quintil máis rico da poboación supera en máis de catro veces aos ingresos medios do quintil de poboación máis pobre, en concreto en 4,2 veces. No conxunto do Estado o quintil máis rico da poboación ten, de media, un ingreso medio 5,8 veces superiores ao quintil de poboación máis pobre (datos correspondentes ao ano 2019, os últimos dispoñibles).

Ao igual que amosaba o índice de Gini, a provincia da Coruña presenta os valores máis elevados. Dunha banda, o indicador S80/S20 ascende a 4,35 na Coruña en tanto que os ingresos do quintil máis rico da poboación de Ourense e Pontevedra supera tamén as catro veces os ingresos do quintil máis pobre (4,1 e 4,0 veces, respectivamente). En Lugo este indicador sitúase en 3,8.

Dependencia e discapacidade

Os datos do Imserso facilitados polo Sistema para a Autonomía e Atención á Dependencia (SAAD) reflicten que en 2021 formalizáronse en Galicia un total de 77.804 solicitudes para acceder ás prestacións do SAAD, o que representa o 4,1% do total estatal. Comparado co ano anterior, o número de solicitudes medra en Galicia un 0,5% (419 solicitudes máis), case dous puntos inferior á rexistrada no conxunto do Estado (2,3%).

En relación á poboación empadroada en Galicia, as solicitudes rexistradas representan o 2,9% da poboación da Comunidade Autónoma, fronte ao 4% de media no conxunto de España. Esta porcentaxe coloca a Galicia como a segunda Comunidade Autónoma con menor peso relativo tras Canarias, ademais de Ceuta e Melilla (no ano anterior tamén Baleares presenta unha porcentaxe inferior).

O devandito incremento do número de solicitudes así como do número de resolucións do último ano (0,7%) tradúcese na caída do número de solicitudes pendentes de valoración, que se sitúa en 2021 nas 251 solicitudes, fronte ás 336 solicitudes en lista de agarda de valoración no ano anterior.

O **cadro 4.2.10.** mostra como o 10,9% das resolucións emitidas foron negativas, resultando a maioría dos ditames positivos e por tanto cun recoñecemento de grao de dependencia (69.079 ditames). Comparado co resto das CC.AA., Galicia mantense como a segunda Comunidade Autónoma, tras Murcia, coa maior porcentaxe de solicitudes favorables sobre ditaminadas, co 89,07% e 89,49%, respectivamente (80,07% no conxunto do Estado). Asemade, cómpre mencionar que tanto na Comunidade Autónoma de Galicia como no conxunto do Estado aumenta o tempo medio transcorrido dende a solicitude da dependencia ata o recoñecemento da prestación das prestacións resoltas, ascendendo o tempo medio no ano 2020 a 395 días en Galicia fronte aos 338 días do ano anterior (457 e 408 días de media en España).

No ano 2021 aumenta o número de persoas recoñecidas como grandes dependentes (grado III), que se sitúa en Galicia nas 23.819 persoas, 3.513 máis que no ano precedente (17,3%). Ao mesmo tempo, o número de beneficiarios con prestacións de grao II ou dependencia grave, medra ata as 23.801 persoas (700 máis que en 2020). Finalmente, e a diferenza do que acontece no ano anterior, rexístrase un descenso no caso dos beneficiarios de grao I, afectación moderada, cunha caída do 10,8% (2.601 beneficiarios), para situarse en 21.459 beneficiarios rexistrados no último ano.

A asignación da prestación realízase mediante resolu-

Dependencia en Galicia e España 2020-21: principais indicadores (1)

	2020			2021		
	Galicia	España	G/E (%)	Galicia	España	G/E (%)
Solicitudes	77.385	1.850.950	4,2	77.804	1.892.604	4,1
Resolucións	77.049	1.709.394	4,5	77.553	1.768.008	4,4
Beneficiarios con dereito a prestación	67.467	1.356.473	5,0	69.079	1.415.578	4,9
Grado III	20.306	473.559	4,3	23.819	398.397	6,0
Grado II	23.101	506.355	4,6	23.801	529.632	4,5
Grado I	24.060	376.559	6,4	21.459	487.549	4,4
Beneficiarios con prestación	62.544	1.124.230	5,6	65.061	1.222.142	5,3
Prestacións	73.730	1.427.207	5,2	77.158	1.569.205	4,9
Prevención dependencia e Promoción A. Persoal	4.998	61.411	8,1	5.251	62.214	8,4
Teleasistencia	6.032	254.644	2,4	6.628	292.469	2,3
Axuda a domicilio	23.485	253.202	9,3	24.636	291.129	8,5
Centros de día/noite	7.169	88.465	8,1	8.167	91.795	8,9
Atención residencial	7.941	156.437	5,1	6.974	169.990	4,1
P. Económica vinculada servizo	9.782	154.547	6,3	10.129	170.517	5,9
P. Económica coidados familiares	14.212	450.517	3,2	15.263	482.545	3,2
P. Económica Asist. persoal	111	7.984	1,4	110	8.546	1,3
Rateo prestacións por persoa beneficiaria	1,18	1,27		1,19	1,28	

Grao III.- Gran dependencia: cando a persoa precisa axuda para realizar varias actividades básicas da vida cotiá varias veces ao día e, pola súa perda total de autonomía física, mental, intelectual ou sensorial, precisa o apoio indispensable e continuo doutra persoa ou ten necesidades de apoio xeneralizado para a súa autonomía persoal.

Grao II.- Dependencia grave: cando a persoa precisa axuda para realizar varias actividades básicas da vida cotiá, dúas ou tres veces ao día, pero non quere o apoio permanente dun coidador ou ten necesidades de apoio extenso para a súa autonomía persoal.

Grao I.- Dependencia moderada: cando a persoa precisa axuda para realizar varias actividades básicas da vida cotiá, polo menos unha vez ao día, ou ten necesidades de apoio intermitente ou limitado para a súa autonomía persoal.

(1) datos a 31 de decembro

Fonte: IMSERSO, *Sistema para la autonomía y atención a la dependencia*

4.2.10.

ción administrativa, do Programa Individual de Atención (PIA), onde se determina a prestación ou servizo que lle corresponde a cada persoa dependente en función, entre outros aspectos, do seu grao de discapacidade e da súa capacidade económica. O número de persoas atendidas polo sistema de dependencia ascende en no último ano ata as 65.061 beneficiarios, un 4% máis que no ano anterior, o que representa o 5,3% do total estatal, tres décima menos que no ano anterior. Atendendo ao seu peso relativo na poboación total de Galicia, os beneficiarios con prestacións representan o 2,4% (2,6% en España), porcentaxe novamente superior á rexistrada en Navarra, C. Valenciana, Cataluña, Baleares, Madrid, Ceuta e Melilla e Canarias.

Xunto ao devandito incremento dos beneficiarios con prestacións, cómpre mencionar o descenso do número de persoas beneficiarias con dereito pero sen estaren atendidas. En 2021 o sistema continúa sen atender en Galicia a 4.018 persoas cunha valoración positiva para acceder ás prestacións e que non están a ser atendidas, o que supón 905 persoas beneficiarias con dereito pero sen prestación menos que no ano anterior. Tras esta evolución están sen atender o 5,8% das persoas dependentes con dereito a prestación (7,3% no ano anterior), sendo esta porcentaxe máis de seis puntos inferior á do conxunto do Estado (13,7%).

En termos relativos Galicia presenta un significativo descenso do número de persoas desatendidas por cada mil persoas con dereito a prestación, situándose esta relación en 2021 en 58,2 persoas desatendidas (73 no ano anterior), máis de 78 puntos por baixo da media estatal (136,6 persoas).

Residencias e Centros de Día destinados a persoas maiores en Galicia 2021 (1)

Residenciais

	Privadas		Iniciativa pública		Iniciativa social		Total	
	nº	prazas	nº	prazas	nº	prazas	nº	prazas
Galicia	**205**	**10.028**	**88**	**5.098**	**104**	**7.426**	**397**	**22.552**
A Coruña	60	3.621	21	1.749	21	1.775	102	7.145
Lugo	27	1.705	30	1.205	22	1.402	79	4.312
Ourense	71	1.747	26	1.128	44	3.085	141	5.960
Pontevedra	47	2.955	11	1.016	17	1.164	75	5.135

Centros de día

	Privadas		Iniciativa pública		Iniciativa social		Total	
	nº	prazas	nº	prazas	nº	prazas	nº	prazas
Galicia	**124**	**5.021**	**105**	**3.780**	**15**	**627**	**244**	**9.428**
A Coruña	39	1.707	33	1.418	10	405	82	3.530
Lugo	15	728	31	915	2	69	48	1.712
Ourense	10	310	19	612	2	113	31	1.035
Pontevedra	60	2.276	22	835	1	40	83	3.151

(1) datos a 31 de decembro de 2021

Fonte: Consellería de Política Social

4.2.11.

As prestacións de atención á dependencia poderán ser, por unha banda, prestacións económicas para coidados familiares e vinculadas a servizos concretos, así como dispoñer dun asistente persoal e, por outra banda, poderán ter a natureza de servizos. O artigo 15 da Lei de dependencia determina o catálogo de servizos sociais, que comprenden os servizos de prevención da situación de dependencia e promoción da autonomía persoal, teleasistencia, o servizo de axuda a domicilio, os centros de día e de noite, e os servizos de atención residencial.

O número de prestacións concedidas ás persoas beneficiarias volve a incrementarse no ano 2021, acadando as 77.158 prestacións, un 4,6% máis que no ano anterior. Como consecuencia do maior incremento rexistrado no conxunto do Estado (9,9%), o seu peso relativo cae ata o 4,9% das prestacións en España (5,2% no ano anterior). O número total de prestacións por persoa beneficiaria sitúase en 1,19 en Galicia, mentres que a media estatal é de 1,28 prestacións por beneficiario.

Segundo os datos recollidos no **cadro 4.2.10.**, o 33,1% das prestacións en Galicia son de tipo económico, catro décimas máis que no ano anterior, fronte ao 66,9% das prestacións por servizos. No conxunto de España as prestacións económicas representan o 42,2% das prestacións fronte ao 57,8% das prestacións por servizos. Entre as prestacións económicas cómpre mencionar que en 2021 o 19,8% das prestacións totais galegas son prestacións para coidados no entorno familiar (30,8% no Estado).

No concernente ás prestacións por servizos salienta o elevado peso relativo das prestacións de axuda a domicilio, que representa o 31,9% do total en Galicia fronte a só o 18,6% de media no Estado. Igualmente destaca a reducida importancia relativa en Galicia da teleasistencia, que a pesar do incremento, supón tan só o 8,6% das prestacións, fronte ao 18,6% do total en España.

Comparado co ano anterior cómpre resaltar que o maior incremento en termos absolutos corresponde ás prestacións por axuda a domicilio, con 1.151 persoas máis (4,9%), adiantando este ano ás prestacións económicas para coidados familiares, con 1.051 prestacións máis que no ano anterior (7,4%), e a teleasistencia, con 596 prestacións máis (9,9%). Por contra, redúcense as prestacións para a atención resi-

Centros prestadores de servizos sociais 2021 (1)

	A Coruña	Lugo	Ourense	Outra (2)	Pontevedra	TOTAL
Iniciativa privada con ánimo de lucro	175	64	106	-	179	524
Discapacidade		1			3	4
Infancia	76	21	25		69	191
Maiores	99	42	81		107	329
Iniciativa pública	233	138	111	5	166	653
Comunidade	21	14	14		22	71
Discapacidade	13	5			5	23
Igualdade				5		5
Inclusión	2	1	1		4	8
Infancia	133	55	46		92	326
Maiores	59	62	45		35	201
Menores	5	1	5		8	19
Iniciativa social	216	82	111	2	179	590
Comunidade	1				2	3
Discapacidade	97	29	32		70	228
Igualdade		2	1	1		4
Inclusión	38	5	15	1	27	86
Infancia	25	2	4		33	64
Maiores	37	27	48		19	131
Menores	18	17	11		28	74
Total	**624**	**284**	**328**	**7**	**524**	**1.767**

(1) 31 decembro de 2021

(2) fai referencia a entidades que teñen o seu domicilio social fora de Galicia

Fonte: Consellería de Política Social

4.2.12.

dencial, con 967 prestacións menos, o que supón unha redución do 12,2%, o que contrasta coa medra do 8,7% en España.

Segundo os datos do Observatorio da Dependencia, da Asociación de directoras e xerentes de servizos sociais, este sector xera en Galicia 42,6 empregos directos por cada millón de euros de gasto público, fronte aos 40,4 empregos en España, situándose Galicia como a quinta Comunidade Autónoma cunha maior xeración de emprego, tras Castela e León (66,2 empregos), Estremadura (58,1), A Rioxa (44,1) e Andalucía (43,3).

No que atinxe ao financiamento do sistema de dependencia, segundo os datos do XXI Ditame do devandito observatorio, o gasto público medio anual por persoa potencialmente dependente ascende no ano 2021 en Galicia a 896 euros, un 20,2% inferior á media estatal (1.122,67 euros). Comparado co resto das CC.AA., Galicia sitúase como a cuarta Comunidade co importe máis reducido, só por diante de Canarias (785 euros), Asturias (758 euros) e Aragón (781 euros).

Finalmente, o devandito ditame reflicte que a taxa de recuperación do gasto público, que permite medir o retorno estimado do investimento en dependencia, mostra que no último ano España presenta un valor do 41,7% fronte aos 44,9% acadado en Galicia. É dicir, que por cada 100 euros de gasto público en dependencia en Galicia no último ano se recuperan directamente 44,94 euros (retornos directos: IRPF, cotizacións, IVE...).

No concernente aos centros de día e á atención residencial destinados a persoas maiores, **cadro 4.2.11.**, Galicia presenta no último ano un crecemento no número de residencias, presentando o número de prazas unha medra de menor intensidade. En 2021 Galicia conta cun total de 397 residencias, un 3,7% máis que no ano anterior (14 residencias máis), das que máis da metade son residencias privadas (205 residencias;

Coidadores non profesionais: afiliados en alta na Seguridade Social 2008-21 (1)

	Galicia	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	España	Galicia / España
							(%)
2008	2.484	818	384	567	715	42.910	5,8
2013	1.737	567	304	358	508	16.736	10,4
2018	813	299	150	121	243	7.524	10,8
2019	2.976	1.237	363	294	1.082	55.051	5,4
2020	3.576	1.464	435	315	1.362	60.293	5,9
2021	4.296	1.810	492	327	1.667	67.225	6,4

(1) datos a 31 de decembro de cada ano

A Disposición Transitoria decimoterceira do Real Decreto-Lei 20/2012 establece que os convenios especiais no Sistema da Seguridade Social dos coidadores non profesionais extinguiranse o día 31 de agosto de 2012, agás que o subscritor solicite expresamente o mantemento do mesmo; neste caso, dende o día 1 de setembro ata o 31 de decembro de 2012 a cotización terá unha redución do 10%, estando o 5% restante da cota a cargo da Administración e o 85% a cargo do coidador. A partir do día 1 de xaneiro de 2013, o convenio especial será a cargo exclusivamente do coidador profesional.

Fonte: Seguridad Social, *Series de Cuidadores No Profesionales*

4.2.13.

51,6%) e 104 son de iniciativa social (26,2%). Por contra, tan só o 22,2% das residencias (88) son públicas.

No que ao número de prazas se refire, as devanditas 397 residencias ofertan un total de 22.552 prazas, o que supón un incremento do 2,8% respecto ao ano anterior (608 prazas máis). Atendendo á súa desagregación segundo tipo de residencia, o 44,5% das prazas ofertadas corresponden a residencias privadas (10.028 prazas) fronte ao 32,9% nas residencias de iniciativa social (7.426). O centros públicos ofertan tan só o 22,6%, o que supón 5.098 prazas.

Atendendo á distribución provincial cómpre resaltar que máis da metade das prazas ofertadas en Ourense corresponde a centros de iniciativa social como fundacións, asociacións ou entidades sen ánimo de lucro (51,8% do total), presentando o peso relativo máis baixo das catro provincias tanto no concernente ás prazas públicas, co 18,9%, como ás privadas (29,3%). Por contra, o 57,5% das prazas ofertadas na provincia de Pontevedra son en residencias privadas fronte ao 50,7% na Coruña, salientando Lugo no ámbito das residencias públicas xa que o 27,9% das prazas da provincia corresponde a residencias públicas, superando á Coruña, cun 24,5% das súas prazas residenciais.

Outro recurso fundamental no coidado de maiores son os centros de día. Tras unha caída do 2,4%, Galicia conta con 244 centros de día que ofertan un total de 9.428 prazas, un 1% menos que no ano anterior. Ao igual que acontece no caso das residencias, predominan os centros privados, que representan máis da metade dos centros e prazas (124 centros e 5.021 prazas ofertadas).

Os coidadores non profesionais das persoas en situación de dependencia que sexan perceptores da prestación económica correspondente (RD 615/2007) poden subscribir o convenio especial de coidadores non profesionais da SS cando non se atopen en situación de alta en calquera outro réxime da SS a tempo completo, desemprego ou sexa perceptor de determinada prestacións. A modificación do devandito RD a partir do 1 de abril de 2019, que establece que as cotas correspondentes aos convenios especiais da SS dos coidadores non profesionais das persoas en situación de dependencia serán aboadas pola Administración Xeral do Estado, explica o notable incremento no número de afiliados ao convenio de coidadores non profesionais en Galicia. Como se aprecia no **cadro 4.2.13.**, no último ano Galicia conta con 4.296 persoas coidadoras nesta situación, 700 persoas máis que no ano anterior (en 2018 Galicia contaba con 813 coidadores non profesionais). Comparado co total estatal, Galicia concentra o 6,4% dos coidadores non profesionais fronte ao 5,9% no ano anterior.

Contratos de traballo iniciais para persoas discapacitadas en Galicia e España 2021 (1)

	Galicia					España	G / E
	Total	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra		
							(%)
C. indefinidos persoas con discapacidade	598	247	76	47	228	8.740	6,8
Homes	362	141	55	32	134	5.415	6,7
Mulleres	236	106	21	15	94	3.325	7,1
Xornada completa	382	144	54	30	154	5.413	7,1
Xornada parcial	186	91	17	14	64	2.785	6,7
Fixos discontinuos	30	12	5	3	10	542	5,5
C. temporais persoas con discapacidade	1.600	574	141	160	725	22.213	7,2
Homes	993	382	87	104	420	13.421	7,4
Mulleres	607	192	54	56	305	8.792	6,9
Xornada completa	985	321	73	90	501	13.634	7,2
Xornada parcial	615	253	68	70	224	8.579	7,2
12 meses	1.570	560	136	156	718	21.539	7,3
> 12 a 18 meses	28	13	5	4	6	532	5,3
> 18 a 24 meses	1	1	-	-	-	54	1,9
máis de 24 meses	1	-	-	-	1	88	1,1
Prórroga contratos temporais a discapacitados	802	234	76	58	434	11.150	7,2
C. convertidos en indefinidos de persoas con discapacidade							
C. Temporais a persoas discapacidade	355	122	54	31	148	5.783	6,1
C. Indefinidos bonificados a persoas con discapcidade	1.248	539	157	85	467	22.807	5,5

(1) datos acumulados a 31/12

Fonte: Servicio Público de Empleo Estatal

4.2.14.

• Discapacidade

No que se refire á atención ás persoas con discapacidade, o **cadro 4.2.12.** reflicte que o número de centros de atención a persoas discapacitadas en Galicia é de 255, oito menos que no ano precedente, dos que tan só 23 son de titularidade pública e 4 corresponden a centros de iniciativa privada sen ánimo de lucro.

Un dos aspectos máis importantes á hora de analizar a situación das persoas con algún tipo de discapacidade é a súa incorporación ao mercado laboral dadas as dificultades de inserción. Dunha banda cómpre resaltar que por segundo ano consecutivo descende a contratación indefinida destas persoas, se ben no ano da crise sanitaria esta caída é significativamente máis acusada que no ano anterior, descendendo na C.A. as contratacións indefinidas un 23,5% fronte ao 41,6% no conxunto do Estado (-15,4% e -4,6% no ano anterior, respectivamente). Doutra banda, a diferenza do ano anterior redúcense as contratacións nos outros tipos de contratos, presentado igualmente Galicia unha minoración inferior á media estatal. Así, as contratacións temporais redúcense un 30,9% en Galicia fronte ao 37,3% en España (medran un 5,6% e 2,3% no ano anterior, respectivamente).

Tras esta evolución, o **cadro 4.2.14.** reflicte que no último ano asináronse en Galicia un total 598 contratos indefinidos para persoas con discapacidade (120 máis que no ano precedente; 25,1%), dos que 382 son a xornada completa (58 contratos máis; 17,9%). Os contratos temporais a persoas con discapacidade ascenderon a 1.600, dos que 985 son a xornada completa. Comparado co ano anterior os contratos temporais medran en 409 contratos (34,3% máis) en tanto que os contra-

tos a xornada completa o fan en 174 contratos (21,5%).

En termos relativos, de cada mil contratos indefinidos asinados en Galicia no último ano 13,2 corresponden a persoas con discapacidade fronte aos 6,9 no conxunto do Estado, cando no ano anterior este cociente situábase en 13,2 e 8,4, respectivamente. No caso dos contratos temporais a persoas con discapacidade, de cada mil contratos temporais 1,8 son de persoas con discapacidade (1,7 no ano 2019) fronte ao 1,1 en España (1,3 no ano precedente).

Familia e infancia

A Enquisa Estrutural de Fogares publicada polo IGE reflicte que a tipoloxía de fogar máis recorrente en Galicia corresponde aos compostos por unha parella con fillos, cun 30,3% do total, por diante dos fogares compostos por parellas sen fillos, co 24,4%, e dos fogares unipersoais, co 22,4%. Como reflicte o **cadro 4.2.15.**, se se toma como referencia o ano 2008 cómpre resaltar o cada vez maior peso relativo dos fogares compostos por unha parella sen fillos e fogares unipersoais (3 e 2,8 puntos máis), así como a significativa caída dos fogares formados por unha parella con fillos (4,9 puntos porcentuais menos que no ano 2008).

A proxección de fogares 2020-2035 do INE estima que no ano 2035 en Galicia os fogares nos que residan tres ou máis persoas descenderá ata os 180.388 fogares, un 20,4% inferior ao estimado para 2020, o que contrasta co incremento do 16,6% no caso dos fogares formados por unha soa persoa ou do 7,4% naqueles fogares formados por dúas persoas.

Asemade, cómpre resaltar que a porcentaxe de fogares onde non reside ningún menor de 16 anos mantense no 78,2% do total nos dous últimos anos considerados (75,9% en 2008). Esta porcentaxe supera o 83% na provincia de Ourense e o 81% en Lugo, ascendendo en Pontevedra ata o 76,1% e na Coruña ata o 77,6%.

No concernente ao número de escolas infantís, Galicia presenta en 2021 un lixeiro descenso tanto do número de centros infantís como no de prazas ofertadas. Como reflicte o **cadro 4.2.16.**, o número de escolas infantís descendeu no último ano ata os 498, o que supón un descenso interanual do 1% (cinco centros menos), situándose o número de prazas ofertadas nas 30.164, un 0,1% menos que en 2020 (42 prazas menos). Tendo en conta que a poboación galega de 0 a 3 anos descende ata as 67.271 persoas (-2,4%), a rateo praza por cada 100 nenos sitúase en 44,8, case dous puntos e medio por riba do rexistrado no ano anterior (2,4 puntos). A Coruña sitúase como a provincia que rexistra a proporción máis elevada dado que os 213 centros existentes ofrecen unha rateo de 47,1 prazas, oito prazas máis que no ano anterior. Séguelle Pontevedra, con 45 prazas por cada cen nenos de 0-3 anos; Ourense, con 40,6 prazas; e finalmente Lugo, cunha relación de 39 prazas por cada 100 nenos menores de 3 anos.

Atendendo á distribución segundo tipo de iniciativa, os datos recollidos no devandito **cadro 4.2.16.** amosan que no último ano a metade dos centros infantís galegos son de iniciativa pública (256; 51,8%) e concentran o 55,8% das prazas (16.838 prazas), de xeito que o número de prazas por cada cen persoas de 0-3 anos é de 25 prazas. A nivel provincial cómpre resaltar que o 60,7% das escolas infantís de Lugo son de iniciativa pública, porcentaxe que se sitúa no 66,2% no caso das prazas ofertadas. No extremo oposto, tan só o 43,8% das escolas infantís de Ourense son de iniciativa pública e concentran o 53,5% das prazas. En termos relativos, en Ourense e Pontevedra o número de prazas públicas por cada cen persoas de 0-3 anos é de 21,7 e 22,1 prazas, presentando A Coruña a taxa máis elevada, con 28,1 prazas (25,9% e Lugo).

Violencia de xénero e violencia doméstica

A violencia de xénero defínese na Lei estatal 1/2004, do 28 de decembro, de medidas de protección integral contra a violencia de xénero, como a manifestación da discriminación, a situación de desigualdade e as relacións de poder dos homes sobre as mulleres, que se exerce sobre estas por parte de quen sexan ou teñan sido os seus cónxuxes, ou de quen están ou teñan estado ligados a elas por relacións similares de afectividade, aínda sen convivencia, e comprende todo acto

Fogares 2008-20: tipoloxías segundo o tamaño do concello (1)

	< 10.000 hb.	Entre 10.000 e 20.000 hb	Entre 20.000 e 50.000 hb.	>50.000 hb	Total
			(%)		
Unipersoal					
2008	23,2	17,5	16,8	18,9	19,6
2013	24,2	18,5	18,4	22,8	21,8
2018	23,8	20,1	19,9	24,4	22,8
2019	23,9	20,7	20,7	22,5	22,3
2020	23,2	19,5	20,2	24,0	22,4
Sen núcleo					
2008	3,2	1,7	1,5	2,9	2,6
2013	2,3	1,8	1,9	2,2	2,1
2018	2,4	1,0	1,0	2,1	1,8
2019	2,6	1,4	1,9	2,2	2,1
2020	2,2	1,7	2,8	2,5	2,3
Parella con fillos					
2008	27,9	38,5	39,6	38,0	35,2
2013	26,8	37,8	38,9	34,1	33,2
2018	24,9	34,5	37,0	32,7	31,3
2019	25,8	33,9	34,6	31,6	30,8
2020	25,6	33,4	35,2	30,5	30,3
Parella sen fillos					
2008	21,3	21,6	23,0	20,7	21,4
2013	22,8	21,7	23,2	22,9	22,7
2018	24,6	22,9	22,9	23,1	23,5
2019	23,3	21,6	23,4	23,6	23,1
2020	25,3	25,6	21,3	24,4	24,4
Monoparental					
2008	7,2	7,7	7,9	10,6	8,6
2013	7,5	8,9	7,8	11,0	9,1
2018	9,1	9,9	9,5	10,9	9,9
2019	9,7	10,4	10,7	12,5	11,1
2020	8,8	9,1	10,8	12,2	10,4
Un núcleo e outros					
2008	11,6	8,6	7,4	6,2	8,5
2013	10,9	7,1	6,6	4,9	7,4
2018	10,1	6,6	5,8	5,0	6,9
2019	9,7	7,8	5,8	5,5	7,1
2020	9,8	5,8	6,6	4,9	6,8
Varios núcleos					
2008	5,7	4,4	3,9	2,6	4,0
2013	5,4	4,3	3,4	2,0	3,6
2018	5,1	5,1	3,9	2,0	3,7
2019	5,0	4,3	2,9	2,2	3,5
2020	5,0	4,9	3,2	1,6	3,4
Total	100	100	100	100	100

(1) Datos a 31 de decembro de cada ano

Fonte: IGE, *Enquisa estrutural a fogares*

4.2.15.

de violencia física e psicolóxica, incluídas as agresións á liberdade sexual, as ameazas, as coaccións ou a privación arbitraria de liberdade.

O igual que no ano anterior, en 2021 aumenta o número de chamadas pertinentes ao Servizo telefónico de información, de asesoramento xurídico e de atención psicosocial inmediata por persoal especializado a todas as formas de violencia contra as mulleres (016). Tras unha medra do 14,6% respecto ás realizadas no ano anterior, en 2021 rexistráronse un total de 3.563 chamadas, 453 máis que no ano precedente, das que

Escolas infantís 2021: distribución segundo tipo de iniciativa e provincia

	Centros	Prazas		
			poboación 0-3 anos	prazas / poboación *(prazas / 100 habs.)*
Iniciativa pública	258	16.838	67.271	25,0
A Coruña	117	8.010	28.487	28,1
Lugo	34	1.942	7.511	25,9
Ourense	21	1.374	6.327	21,7
Pontevedra	86	5.512	24.946	22,1
Iniciativa privada con ánimo de lucro	179	9.648	67.271	14,3
A Coruña	71	3.961	28.487	13,9
Lugo	20	930	7.511	12,4
Ourense	24	1.110	6.327	17,5
Pontevedra	64	3.647	24.946	14,6
Iniciativa social	61	3.678	67.271	5,5
A Coruña	25	1.459	28.487	5,1
Lugo	2	60	7.511	0,8
Ourense	3	84	6.327	1,3
Pontevedra	31	2.075	24.946	8,3
Total	**498**	**30.164**	**67.271**	**44,8**
A Coruña	213	13.430	28.487	47,1
Lugo	56	2.932	7.511	39,0
Ourense	48	2.568	6.327	40,6
Pontevedra	181	11.234	24.946	45,0

Fonte: Consellería de Política Social

4.2.16.

2.549 foron realizadas pola propia "usuaria" (71,5%) e 858 por familiares ou persoas achegadas (24,1% do total). No ano anterior estas porcentaxes situábanse no 69,5% e 25,9%, respectivamente.

Por segundo ano consecutivo descende o número de denuncias por violencia de xénero en Galicia, rachándose así a tendencia crecente iniciada en 2013. Galicia rexistra en 2021 un total de 4.703 denuncias, o que supón unha caída interanual do 22,6% (1375 denuncias menos) fronte a unha redución do 7,2% rexistrada no ano precedente.

Os datos da Delegación do Goberno contra a violencia de xénero reflicten que máis de oito de cada dez denuncias ten a súa orixe en atestados policiais con denuncias da vítima (81,8%) e un 7,4% en atestados policiais cunha denuncia por intervención directa policial. Como se amosa no **cadro 4.2.17.**, en termos absolutos o maior descenso rexístrase no caso das denuncias da vítima tras atestado policial, con 966 denuncias menos (-20,1%), reducíndose en 299 denuncias no caso dos atestados policiais por intervención directa policial (-46,2%). Por contra, cómpre mencionar o incremento experimentado no caso dos atestados policiais con denuncia de familiares, con 9 denuncias máis respecto ao ano precedente (10,1%).

Segundo os datos da Delegación do Goberno contra a violencia de xénero no ano 2021 unha muller faleceu en Galicia por mor de violencia de xénero (catro no ano anterior). Esta muller é unha persoa de nacionalidade española, que mantiña unha relación de convivencia de parella e tiña unha idade comprendida entre 51 e 60 anos. No conxunto do Estado o número de mulleres vítimas mortais por violencia de xénero ascendeu a 47, das que 25 son de nacionalidade española e 22 son mulleres estranxeiras.

Denuncias por violencia de xénero 2020-21

	2020	2021	2021/20	
				(%)
Presentada directamente pola victima	78	125	47	60,3
Presentada directamente por familiares	20	1	- 19	- 95,0
Atestados policiais - con denuncia victima	4.811	3.845	- 966	- 20,1
Atestados policiais - con denuncia familiar	89	98	9	10,1
Atestados policiais - por intervención directa policial	647	348	- 299	- 46,2
Parte de lesións	289	213	- 76	- 26,3
Servicios asistencia-Terceiros en xeral	144	73	- 71	- 49,3
TOTAL	6.078	4.703	- 1.375	- 22,6

Fonte: Ministerio de Igualdad, Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género

4.2.17.

En termos relativos, a taxa de mulleres asasinadas por millón de mulleres de 14 e máis anos situouse en Galicia en 0,9, situándose esta rateo no 1,4 no conxunto do Estado.

Por último, en 2021 incoáronse un total de 1.784 ordes de protección, 225 menos que no ano anterior, descendendo o número de ordes resoltas favorablemente ata as 1.176 (115 ordes menos) así como o das ordes denegadas, que se sitúa en 598 (114 menos que en 2020). Cómpre resaltar que das devanditas 1.784 ordes de protección incoadas, 1.710 (o 95,9%) foron a instancia da vítima (171 menos que no ano anterior) e 68 ordes, o 3,8%, o foron a instancia do Ministerio fiscal (56 menos que no ano precedente).

Atendendo á distribución segundo grupos de idade, os datos presentados polo INE na súa Estatística de violencia doméstica e violencia de xénero reflicten que o 1,6% das vítimas de violencia de xénero con ordes de protección ou medidas cautelares son persoas menores de 18 anos (vinte persoas) e un 12,3% persoas con iades comprendidas entre 18 e 24 anos (150 persoas).En conxunto, as menores de 25 anos concentran o 14% das vítimas de violencia de xénero en Galicia, dous puntos e medio inferior á do conxunto do Estado (16,5%). O colectivo que concentra o maior número de vítimas é o de persoas entre 25 e 44 anos, co 57,7% en Galicia e un 61% en España; en tanto que para as persoas de 45 a 64 anos o peso relativo é do 24,9% e 20,7%, respectivamente.

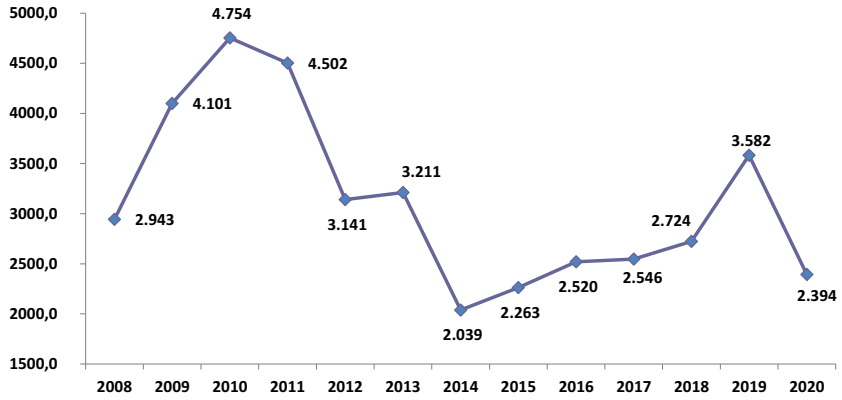
• Violencia doméstica

No concernente á violencia doméstica, cómpre indicar en primeiro lugar que por violencia doméstica enténdese todo acto de violencia física ou psicolóxica exercida tanto por homes como por mulleres, sobre calquera persoa enumerada no artigo 173.2 do Código Penal agás os casos específicos de violencia de xénero.

No último ano descende lixeiramente o número de vítimas en asuntos de violencia doméstica tanto en Galicia como en España, rachando así a tendencia crecente dos últimos catro anos. En 2021 rexistráronse un total de 396 vítimas en asuntos de violencia doméstica, 11 menos que no ano anterior (-2,7%), o que representa o 4,8% do total estatal. Este descenso prodúcese tanto entre homes (seis menos) como entre as mulleres (cinco menos), situándose o número de mulleres vítimas de violencia doméstica en 254 (o 64,1% do total) e en 142 no caso dos homes (o 35,9% restante).

Atendendo ao tipo de infraccións penais imputadas ao denunciado, tanto en Galicia como en España as máis elevadas son as de lesións, torturas e integridade moral e en terceiro lugar, as de ameazas. En Galicia, das 275 infraccións penais imputadas un total de 136 corresponden a lesións (o 49,5%), fronte ás 52 infraccións

Delitos incoados en Galicia en procedementos de menores 2008-2020



Fonte: Fiscalía da Comunidade Autónoma de Galicia, *Memoria 2020 (exercicio 2019)*

4.2.18.

consideradas como torturas e integridade moral (18,9%), e ás 42 no caso das ameazas (o 15,3%).

No concernente ás persoas condenadas por delitos de violencia doméstica con sentencia firme, no ano 2021 rexistrouse unha medra do 26,7% respecto ao ano anterior (69 sentencias firmes máis), acadando as 327 sentencias, o 5% do total estatal. Este incremento prodúcese nos grandes grupos de idade agás entre os menores de 18 anos, cunha redución de 22 sentencias firmes. Por contra, o incremento máis acusado rexistrase entre as persoas de 25-54 anos, con 126 sentencias máis, fronte ás 57 entre as persoas de 45-64 anos, ou as 29 entre aqueles que teñen de 18 a 24 anos. Nos tres casos esta medra supera o 41%.

A diferenza do acontecido no ano anterior, en 2021 aumentan as sentenzas firmes tanto entre homes como, en maior medida, entre as mulleres. No último ano rexistráronse 195 sentencias firmes entre os homes, 31 máis que no ano anterior (18,9%), e 132 no caso das mulleres, o que supón un incremento de 38 sentencias (40,4%).

No que ao **maltrato infantil** se refire, no ano 2021 rexístrase unha medra significativa do número de vítimas de violencia doméstica. Das devanditas 396 vítimas en asuntos de violencia doméstica, 111 persoas son menores de 18 anos (13 máis que no ano anterior; 13,3%), o que representa o 28% do total de vítimas en Galicia, porcentaxe que se sitúa no 31,6% no conxunto de España. No ano anterior os menores de 18 anos vítimas de violencia doméstica representaban o 24,1% do total de vítimas en Galicia fronte ao 26% en España.

Atendendo á desagregación segundo xénero, cómpre mencionar que case seis de cada dez vítimas son mulleres (en concreto, o 58,6%). Dunha banda, das devanditas 111 persoas vítimas de violencia doméstica, 65 son mulleres, o que representa o 25,6% das mulleres vítimas de violencia doméstica (29,8% no conxunto do Estado). Doutra banda, as 46 vítimas restantes son homes, o que supón o 32,2% do total de homes vítimas deste tipo de violencia (34,5% en España).

Atención a menores

Os datos da memoria de 2021 da Fiscalía da Comunidade Autónoma, correspondentes ao exercicio 2020 (último dato dispoñible), reflicten que o número de procedementos de menores incoados por delitos en Galicia descende de maneira significativa, acadando un total de 2.456 procedementos, 857 menos que no ano precedente (–25,9%). Atendendo ao tipo de procede-

Protección de menores en Galicia 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Expedientes de tutela automática incoados tras comunicación da entidade pública	314	363	1.478	945	539
Expediente de garda incoados tras comunicación da entidade pública	201	263	650	1.098	228
Expedientes de protección abertos a menores en situación de risco	1.321	1.475	2.571	1.640	1.547
Procedementos de impugnación de medidas acordadas polas entidades públicas	60	76	159	76	71
A instancia del fiscal	-	1	-	1	21
A instancia de particulares	60	75	159	75	50
Intervención em procesos xudiciais relativos a acollementos	46	57	249	466	41
Intervención en adopcións	79	109	81	122	84
Intervención en procesos de defensa dos dereitos fundamentais	25	8	79	52	1
Visitas de inspección a centros de protección de menores	74	63	107	143	79
Procesos sobre sustración internacional de menores	1	2	3	6	3
Expedientes sobre ensaios clínicos	3	-	-	-	-

Fonte: Fiscalía da Comunidade Autónoma de Galicia, *Memoria 2021 (exercicio 2020)*

4.2.19.

mento, no ano 2020 houbo 1.824 dilixencias preliminares, o que supón unha caída do 21,4% respecto ao ano precedente (496 máis), sendo esta redución máis intensa no caso dos expedientes de reforma, que acadan os 632 expediente (361 menos que en 2019; –36,4%).

Segundo a estatística xudicial, o número de menores enxuizados (intervidos) descende no último ano analizado a 592, o que supón unha minoración do 37% respecto ao ano anterior (347 menos) cando no ano anterior a taxa de variación interanual fora do 52,4% (323 máis). No concernente á distribución segundo franxas de idade, 129 menores tiñan 14 ou 15 anos, un 35,2% inferior ao rexistrado no ano anterior (70 menores menos), e os 463 restantes entre 16 e 17 anos (277 menores máis; -37,4%). Asemade, cómpre mencionar que o 85,5% dos menores son de nacionalidade española (506 persoas) e o 14,5% restante de nacionalidade estranxeira (86 persoas).

No que ás infraccións penais (delitos) se refire, tras o fortísimo incremento rexistrado en 2019, o ano 2020 caracterízase por un significativo descenso do número de procedementos de menores por delitos incoados en Galicia, que se sitúa en 2.394 procedementos, o que supón unha redución interanual do 33,2% (1.188 procedementos menos, cando no ano anterior aumentara en 858 procedementos), dos que 1.824 corresponden a dilixencias preliminares iniciadas no mesmo ano.

Segundo a estatística fiscal, os delitos e faltas máis importantes cuantitativamente son os delitos contra o patrimonio, con 899 delitos incoados, incluídos 136 delitos patrimoniais leves, o que supón o 37,6% do total, seguido dos delitos de lesións (13,7%) e violencia familiar, tanto doméstica como de xénero (9,7%).

Por último cómpre facer referencia ás medidas de protección do menor. O **cadro 4.2.19.** resume os principais datos dos expedientes de protección de menores nos últimos anos. Salientan, polo seu número, os expedientes de protección abertos a menores en situación de risco, con 1.547 expedientes en 2020; os de tutela automática incoados tras comunicación da entidade pública, con 539 expedientes no último ano analizado, reducíndose de xeito significativo os expedientes de garda incoados tras comunicación das entidades públicas, acadando os 228 expedientes en 2021. Comparado co ano anterior, cómpre resaltar en primeiro lugar que tan só se rexistra unha medra no caso dos procedementos de impugnación de medidas acordadas polas entidades públicas a instancia da fiscalía (21 procedementos fronte a un no ano precedente). Por contra, destaca a caída dos expedientes de garda incoados tras comunicacións de entidades públicas (870 menos; -79,2%) e as intervencións en procesos xudiciais relativos a acollementos e expedientes de tutela automática incoados tras comunicación de entidade pública, cunha redución superior aos 400 expedientes (–91,2% e –43%, respectivamente).

Por último, na Comunidade Autónoma existen diferentes programas e actuacións dirixidas á atención de menores en situación de desprotección social e de prevención da violencia ou maltrato infantil. Segundo a Memoria da Conselleira de Política Social correspondente ao ano 2020, última memoria publicada, estes programas son os seguintes:

1.- Atención a menores en situación de desprotección social:

1.1.- Atención a menores en centros de protección: A súa finalidade é prestar atención nunha institución a aqueles menores que, por distintas circunstancias sociofamiliares, necesitan ser separados temporalmente do seu núcleo familiar e para os que non é viable a utilización doutro recurso. A 31 de decembro de 2020 Galicia dispoñía de 8 centros de titularidade propia, dos cales 4 son de xestión directa e 4 de xestión concertada, e 67 centros concertados dependentes de entidades colaboradoras de iniciativa social.

Nos centros propios atendéronse en 2020 un total de 254 menores (219 en réxime de internado), ascendendo a 1.472 os menores atendidos en centros colaboradores (995 menores en réxime de internado).

Para a atención de menores con características que requiran unha atención en centros especializados, existen colaboracións con outras institucións mediante a realización de contratos individualizados. No ano 2020, último dato dispoñible, o número de menores atendidos descendeu ata os 94.

1.2.- Acollemento familiar: O acollemento familiar pode definirse como aquel recurso de protección temporal e revogable, orientado ao coidado de menores que se atopan privados, aínda que sexa circunstancialmente, dunha axeitada atención e que consiste en confiar o coidado dun menor a unha persoa ou familia que reúna as condicións persoais, educativas e materiais necesarias para proporcionarlle unha vida familiar. O acollemento pode facerse na familia extensa do menor ou ben en familias alleas. Ademais o acollemento pode ser remunerado ou non, en función das circunstancias socioeconómicas e persoais do menor e acolledores e o tipo de acollemento. No ano 2020 beneficiáronse deste programa un total de 1.359 menores, dos que 1.083 foron acollidos pola súa familia extensa e 276 por familias alleas.

1.3.- Adopción de menores: A finalidade deste programa é proporcionarlles aos menores en situación legal de seren adoptados, unha familia que satisfaga as súas necesidades afectivas, socioeducativas e de desenvolvemento persoas, facendo prevalecer o interese do menos sobre calquera outros. A adopción constitúe un acto xurídico mediante o que se establece unha relación de filiación entre os adoptantes e o/a menor, extinguíndose así os vínculos deste cos súa familias de orixe, e integrándose plenamente no seu novo núcleo familiar cunha equiparación plebe de dereitos cos familia biolóxica. En Galicia no ano 2020 volve a descender o número de solicitudes de adopción nacional, que se sitúa en 70 (doce menos que no ano precedente), producíndose 41 autos de adopción nacional (sete máis que no ano anterior). No que respecta ás solicitudes de adopcións internacionais, ao longo do ano 2020 presentáronse 31 solicitudes de adopción (dezaseis menos que no ano precedente) e producíronse 21 preasignacións de menores en adopción internacional, mesmo número que en 2019.

1.4.- Programa Mentor: Recurso mediante o que proporciona información, formación e acompañamento á inserción dos menores tutelados, ou en garda pola Administración autonómica, co fin de que poidan conseguir unha inserción laboral e social plenamente independente. A poboación sobre a que incidiu o programa estivo formada por 566 persoas cos que se desenvolveron accións encamiñadas a súa inserción laboral (320 mozos e 246 mozas).

1.5.- Programa de Integración Familiar (PIF): Programa de intervención con menores e as súas familias, co obxecto de acadar unha convivencia normalizada no ámbito familiar mediante unha intervención educativa, terapéutica e asistencial. No ano 2020 foron atendidos 118 nenos e 97 nenas e 129 familias.

1.6.- Programa Desenvolvemento persoal e social, escolar e familiar: Este programa está destinado a nenos e nenas, preferentemente adolescentes de 15 a 18 anos, e as súas familias. Ten como obxectivo xeral favorecer procesos de inserción social de menores e familias, a través dunha intervención socioeducativa e preventiva. Abarca diferentes contextos: persoal e grupal, familiar, escolar, prelaboral e sociocomunitario. Desenvólvese nas cidades de Ourense, Vigo, A Coruña e Lugo, sendo atendidos un total de 102 menores.

1.7.- Programa de avaliación e tratamento terapéutico de menores en situación de risco e desamparo: Este programa de colaboración entre a Consellería de Política Social e a Fundación Universidade da Coruña inclúe o deseño e aplicación do tratamento terapéutico aos menores derivados polos equipos técnicos de menores. Beneficiáronse deste programa 290 menores no ano 2020 (137 homes e 153 mulleres).

1.8.- Programa de intervención ambulatoria con adolescentes que teñan aberto expediente de protección e en conflito social: Este programa ten por obxecto a asistencia individualizada e especializada nos eidos psicolóxico e socio educativo dos menores que presentan perfís caracterizados por condutas disociais, comisión de delitos, consumo de drogas, fracaso, expulsión e/ou violencia escolar, pertenza a pandillas disociais, trastornos psicopatolóxicos, etc.. No ano 2020 asistiron 93 adolescentes ao dito programa (49 mulleres).

1.9.- Teléfono da infancia (116111): Liña gratuíta de atención, apoio e escoita a menores, así como de denuncia de situacións de malos tratos á infancia. No ano 2020 atendéronse en Galicia 1.037 chamadas, das que máis da metade estaban dirixidas a obter información ou asesoramento (434 e 282 chamadas, respectivamente).

1.10.- Rexistro Unificado de Maltrato Infantil (RUMI): O RUMI é un instrumento informático de rexistro e notificación de maltrato infantil destinado aos profesionais que simplifica e axiliza a actuación ante unha situación de risco para un/unha menor. O rexistro está actualmente a disposición de dous colectivos fundamentais, sos profesionais do ámbito educativo e os das forzas de orde pública. No ano 2020 rexistráronse trece notificacións, das que sete corresponden ao ámbito educativo e as seis restantes ao ámbito policial.

2.- Programas de execución de medidas xudiciais:

As 1.035 medidas xudiciais que estiveron en execución durante o ano 2020 afectaron a un total de 740 menores maiores de catorce anos, dos que o 76,9% son homes (569 persoas). Os tres delitos máis frecuentes cometidos polos menores que executaron medidas xudiciais foron os de lesións (arts. 147-151, do Código Penal), roubo con violencia e intimidacións nas persoas (arts. 237-242, do C. P.) e violencia doméstica (arts. 152, do C. P.). ❑

4.3. Cobertura social

A pesar do inicio da reactivación da actividade económica no segundo trimestre de 2021, as políticas de cobertura e protección social continuaron a xogar un piar fundamental para mitigar os efectos negativos da pandemia tanto nas persoas como no tecido produtivo. No ámbito deste capítulo cómpre salientar, entre outras, a Lei 21/2021, de 28 de decembro, de garantía do poder adquisitivo das pensións e doutras medidas de reforzo da sostibilidade financeira e social do sistema público de pensións, ou a Lei 19/2021, de 20 de decembro, pola que se establece o Ingreso Mínimo Vital, e que introduce melloras respecto ao RDL 20/2020, de 29 de maio, polo que se establece o Ingreso Mínimo Vital.

A evolución demográfica, xunto coa cada vez maior preocupación pola redución das desigualdades, tanto verticais como horizontais, en canto ao lastre que supoñen, non só en termos de dereitos e xustiza, senón tamén en termos de cohesión social e estabilidade das sociedades, fan cada vez máis urxente traballar en asegurar a sustentabilidade do modelo social de protección pública; un modelo que se basea en distintos instrumentos de garantía de rendas, dentro dos que as prestacións do sistema da Seguridade Social teñen un papel fundamental. A protección social que brinda o sistema é especialmente importante en territorios como Galicia, cunha estrutura económica e demográfica onde as prestacións e subsidios sociais son a principal fonte de rendas de moitos fogares.

A Enquisa estrutural a fogares publicada polo IGE reflicte que en 2020 aumenta a porcentaxe de fogares galegos onde a totalidade dos seus ingresos proviñan das prestacións, ascendendo ao 29,4%, oito décimas máis que no ano anterior; situándose esta porcentaxe no 44% no caso daqueles fogares onde as prestacións representan máis da metade dos seus ingresos (41,3% no ano anterior). Cómpre resaltar que no 53,3% dos fogares na provincia de Ourense as prestacións representan máis da metade dos seus ingresos, alcanzado esta porcentaxe o 38,4% no caso daqueles onde todos os ingresos son prestacións.

Unha vez presentados no capítulo 2 desta Memoria os principais datos dos ERTE e das prestacións por cese temporal de actividade no caso dos traballadores autónomos como principais mecanismos de protección

Prestacións 2020-21: distribución segundo tipo de cobertura

	Número		Importe medio	
	2020	2021	2020	2021
	(medias anuais, en miles)		*(en € / mes)*	
Pensións contributivas	765,0	766,7	859,63	880,63
Incapacidade permanente	69,6	70,1	891,12	901,79
Xubilación	479,6	481,0	977,85	1004,05
Viúvez	185,8	185,5	612,10	624,45
Orfandade e favor familiar	30,1	30,2	431,26	438,60
Pensións non contributivas	38,2	37,5		
Invalidez	14,1	13,6	424,28	431,54
Xubilación	24,2	24,0	384,25	391,94
Prestaciones sociais e económcias para persoas con discapacidade (1)	0,2	0,2		
	(datos a 31-12 , en miles)		*(en € / mes)*	
Prestacións por desemprego *	119,5	89,6		
Contributivas	62,3	41,9	819,60	861,20
Subsidios	0,0	0,0	430,27	451,92
Renta activa de inserción	6,9	5,9	430,27	451,92
Programa de activación para o emprego	0,0	0,0	430,27	451,92
	(beneficiarios anuais)			
RISGA	9.020	7.211	442,52	456,29
AIS	2.718	3.032	1.132,07	1.219,23

(*) A contía media das prestacións asistenciais (subsidios, renda agraria, RAI e PAE), é do 80% do IPREM=451,92 euros (15,03 € x 30 días)

(1) RDL 1/2013 de 29 de noviembre que deroga a Lei 13/1982 de 7 de abril de Integración Social de Minusválidos (LISMI) pasando a denominarse: Prestaciones económicas para personas con discapacidad

RISGA: Renda de integración social de Galicia

AIS: Axudas de inclusión social. Pago único.

Fonte: Ministerio deTrabajo y Economía Social e Consellería de Política Social.

4.3.1.

dos traballadores por conta allea e por conta propia, respectivamente, neste terceiro apartado do capítulo 4 analízanse en primeiro lugar as prestacións económicas dos beneficiarios de pensións contributivas. No ano 2021 o número de pensións contributivas permanece relativamente estable, e a pesar de que acolle case o 8% destas pensións a nivel estatal, o seu importe medio segue sendo o segundo máis reducido de España (14,8% inferior).

Xunto a estas pensións contributivas analízanse as prestacións por desemprego. Tras o forte incremento experimentado no ano 2020 por mor das medidas adoptadas para facer fronte aos efectos da covid, en 2021 redúcese significativamente o número de persoas beneficiarias, que se sitúa por baixo do nivel de 2019. Con todo, cómpre resaltar que por primeira vez dende o ano 2016 redúcese a taxa de cobertura, indicador importante para medir o alcance do sistema de protección.

No ámbito das prestacións non contributivas destacan as pensións non contributivas, que continúan co descenso do número de beneficiarios, tanto de invalidez como de xubilación, as prestacións sociais e económicas derivadas da Lei de Integración Social dos Minusválidos, as prestacións familiares e o devandito Ingreso Mínimo Vital.

Pensións contributivas

As pensións contributivas defínense como prestacións económicas, xeralmente de duración indefinida, cuxa concesión está supeditada normalmente a unha previa

Pensións contributivas en Galicia e España 2020-21: distribución segundo clase

	Galicia			España			G / E	
	2020	2021	21/20	2020	2021	21/20	2020	2021
Totais								
número	765,00	766,70	0,2	9.782,34	9.854,16	0,7	7,8	7,8
importe medio	859,63	880,63	2,4	1.011,02	1.034,02	2,3	85,0	85,2
Incapacidade permanente								
número	69,60	70,10	0,7	952,70	949,77	-0,3	7,3	7,4
importe medio	891,12	901,79	1,2	985,03	993,96	0,9	90,5	90,7
Xubilación								
número	479,60	481,00	0,3	6.094,45	6.165,35	1,2	7,9	7,8
importe medio	977,85	1.004,05	2,7	1.161,80	1.189,65	2,4	84,2	84,4
Viuvez								
número	185,80	185,50	-0,2	2.352,68	2.353,99	0,1	7,9	7,9
importe medio	612,10	624,45	2,0	725,36	740,04	2,0	84,4	84,4
Orfandade e favor familiar								
número	30,10	30,20	0,3	382,51	385,10	0,7	7,9	7,8
importe medio	431,26	438,60	1,7	430,42	438,15	1,8	100,2	100,1

(1) o número de pensións está en miles; os importes medios, en euros/mes

Fonte: Ministerio de Trabajo y Economía Social, *Pensiones contributivas a la Seguridad Social.*

4.3.2.

relación xurídica coa Seguridade Social, e cuxa contía ven determinada polas aportacións efectuadas por persoas traballadoras e empresarios, se se trata de persoas traballadoras por conta allea, durante o período considerado aos efectos da base reguladora da pensión de que se trate. Estas pensións son a principal partida de gasto do sistema da Seguridade Social.

O número de pensións contributivas da Seguridade Social mantense practicamente estable en Galicia ao acadar no último ano as 766.700 pensións, un 0,2% máis que en 2020, medio punto inferior ao rexistrado no conxunto do Estado (0,7%). Tras unha medra do 2,4%, unha décima máis que no ano precedente, o seu importe medio ascende a 880,63 euros mensuais, contía un 14,8% inferior á media estatal e que sitúa a Galicia como a segunda Comunidade Autónoma coa pensión máis baixa, tras Estremadura (861,04 euros/mes).

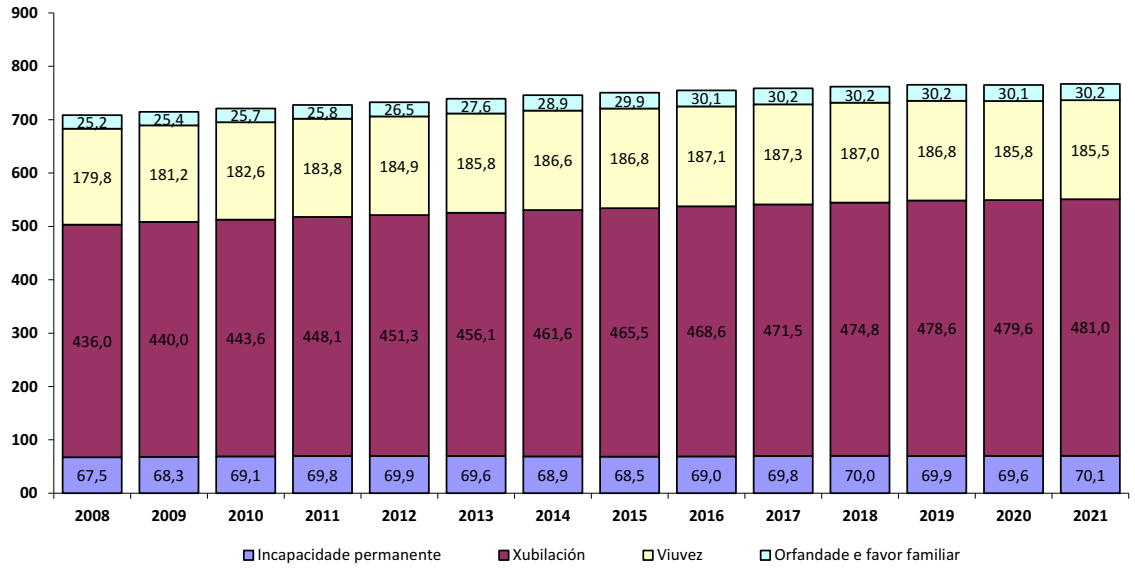
O reducido importe medio das pensións contributivas en Galicia é, se cabe, máis preocupante ao ter en conta que o peso destas pensións na nosa Comunidade mantense en case o 8% do total estatal, manténdose como a quinta C.A. con maior número de pensións contributivas.

Dentro da acción protectora do Réxime Xeral e dos Réximes Especiais da Seguridade Social, nas pensións contributivas inclúense as pensións por xubilación, por incapacidade permanente, as pensións de viuvez, e orfandade e favor de familiar.

O 62,7% do total de persoas beneficiarias dunha pensión contributiva en Galicia recibe unha pensión de xubilación, sendo o importe medio de 1.044,05 euros ao mes, o máis elevado de todas as pensións contributivas en Galicia. O número de beneficiarios e beneficiarias de pensións contributivas por xubilación en Galicia (**cadro 4.3.2.**) ascendeu en 2021 a 481.000 persoas, 1.400 máis que no ano anterior, o que supón o 7,8% do total estatal. A pesar de que o importe medio presenta unha medra interanual do 2,7%, tres décimas por riba do rexistrado no conxunto de España, en 2021 volve a incrementarse o diferencial coa media estatal ata situarse en 185,60 euros, o que mantén novamente a Galicia, xunto con Estremadura (987,50 euros), como as Comunidades co importe medio máis reducido das pensións contributivas por xubilación de todo o Estado.

As pensións de incapacidade permanente son prestacións que tratan de cubrir a perda de ingresos que sofre

Pensións contributivas 2008-21(1): distribución segundo clase de pensión



(1) medias anuais, en miles
Fonte: Ministerio de Trabajo y Economía Social, *Pensiones contributivas a la Seguridad Social*

4.3.3.

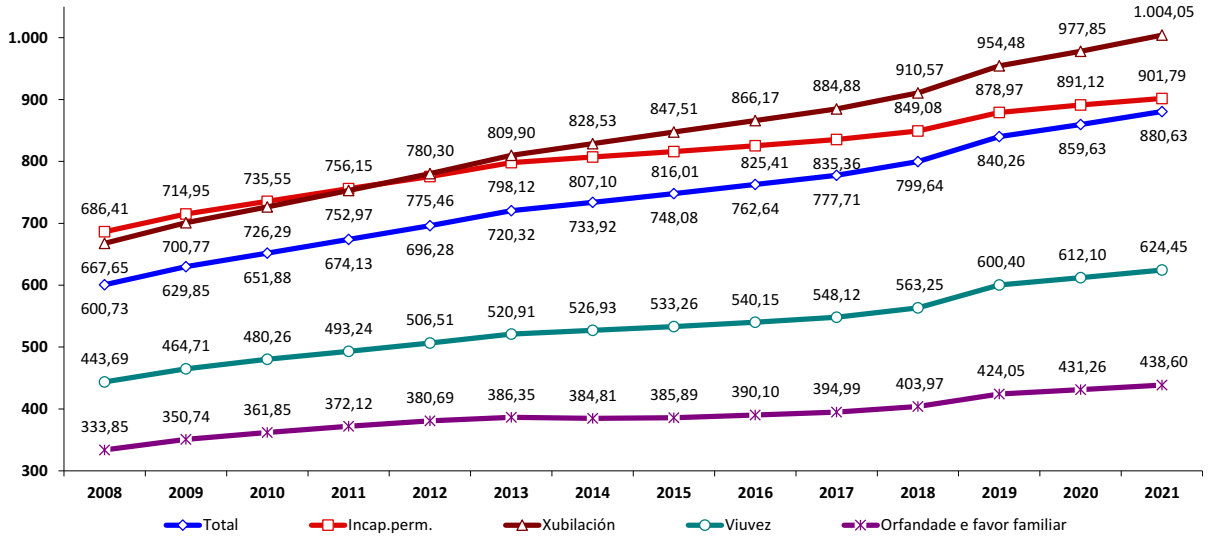
unha persoa traballadora cando por enfermidade ou accidente se reduce ou anula a súa capacidade laboral; esta incapacidade permanente pode ser parcial, total, absoluta ou grande invalidez. No ano 2021 rexístranse en Galicia 70.100 pensións contributivas por incapacidade permanente, ascendendo o seu importe medio mensual a 901,79 euros, o que supón 92,17 euros menos que o importe medio en España. Galicia sitúase novamente como a terceira Comunidade Autónoma cun menor importe medio, só por diante de Estremadura (840,50 euros) e Murcia (897,95 euros).

As prestacións por morte e supervivencia (pensións por viuvez, orfandade e favor familiar) están destinadas a compensar a situación de necesidade económica que produce, para determinadas persoas, o falecemento doutras. O número de persoas beneficiarias de pensións contributivas de viuvez en Galicia mantense practicamente estable no ano 2021 acadando as 185.500 (o 7,9% do total estatal), aumentando o seu importe medio mensual ata os 624,45 euros, un ano máis o máis reducido do conxunto do Estado, con 115,59 euros menos ao mes que a media estatal. As pensións de orfandade e favor familiar rexistran 30.200 persoas beneficiarias (o 7,8% do total de España) ascendendo o seu importe medio a 438,60 euros mensuais, contía similar á do conxunto do Estado (438,15).

Por réximes de protección, aumentan as pensións procedentes do Réxime Xeral ata as 433.786, diminuíndo novamente as do Réxime Especial de Traballadores Autónomos (RETA), que se sitúan en 246.538 pensións. O 56,6% do total de pensións en 2021 pertencen ao Réxime Xeral, un 1,7% máis que no ano anterior, fronte ao descenso do 1,7% no número de pensións do RETA, que representa o 32,2% do total de pensións. A pesar do descenso, resulta destacable o peso das pensións do RETA en Galicia fronte ao conxunto do Estado, onde só representan o 20% do total.

Tal como se sinalou anteriormente, a pensión contributiva media do sistema no último ano ascende en Galicia a 880,63 euros mensuais, o que supón un aumento do 2,4%. Tendo en conta que este incremento é tan só

Importe medio das pensións contributivas 2008-21: distribución segundo clase de pensión



Fonte: Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones, *Pensiones contributivas a la Seguridad Social*

4.3.4.

unha décima superior á media española, o importe das pensións segue a ser significativamente inferior á pensión contributiva media en España, que ascende a 1.034,02 euros mensuais. As mulleres representan máis da metade dos beneficiarios das pensións contributivas rexistradas en Galicia no último ano (53,8% do total), cun importe medio de 707,18 euros, case un 34,7% inferior ao das pensións contributivas dos homes cuxo importe acada os 1.082,85 euros ao mes.

O importe medio das pensións contributivas no réxime xeral ascendeu a 1.018,53€/mes (1.135,2 €/mes no conxunto do Estado) e a 620,07 euros mensuais no caso do R.E. de Autónomos (713 €/mes en España). A pesar do elevado peso relativo das afiliacións ao Réxime Especial de Traballadores Autónomos en relación ao conxunto do España, o seu importe medio é un 15% inferior á media estatal.

No réxime especial de traballadores do mar, o número de pensións descendeu levemente ata as 53.628 (0,9% menos que no ano anterior) e o seu importe medio, tras unha medra do 1,9%, acada os 980,89 euros mensuais. No último ano o 44% das pensións contributivas neste réxime en España están localizadas na Comunidade Autónoma de Galicia, pero o seu importe medio mantense un 7,6% por baixo da media estatal.

A devandita medra interanual do 0,2% no total de pensións contributivas en Galicia en 2021 ven motivada fundamentalmente polo incremento do 1,7% no número de pensións no réxime xeral (7.050 máis), que compensa a redución experimentada no Réxime Especial de Autónomos, con 4.171 pensións menos, sendo este descenso de 808 pensións no caso do SOVI e de 479 no Réxime do mar.

No que á distribución segundo sexo e réxime se refire, o **cadro 4.3.5.** reflicte que o importe medio das pensións é superior no caso dos homes que no das mulleres en todos os réximes de afiliación, aumentando a brecha existente entre ambos. Tendo en conta o volume de afiliación, son especialmente significativos os casos do réxime xeral e o R.E. de traballadores autónomos. No primeiro caso, a pesar de que hai case 3.900 mulleres máis que homes que receben estas pensións

Pensións contributivas en Galicia e España 2020-21: distribución segundo réxime e sexo (1)

Número de pensións

	2020				2021			
	Galicia		España		Galicia		España	
	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres
Réxime xeral	213.731,4	213.004,8	3.495.420,3	3.610.832,4	214.944,5	218.841,3	3.506.484,7	3.691.064,3
R. E. de traballadores autónomos	93.607,6	157.101,3	929.625,3	1.040.917,7	92.760,0	153.777,8	933.558,9	1.040.588,7
R. E. de traballadores do mar	31.136,8	22.970,9	71.145,4	52.527,2	30.594,5	23.033,3	69.841,3	52.001,1
R.E. da minería do carbón	852,1	656,3	39.824,8	23.401,7	820,0	649,0	39.099,0	22.915,1
R. E. de Empregados de Fogar	-	-	-	-	-	-	-	-
Accidentes de traballo	10.658,8	7.448,4	125.135,2	79.062,0	10.750,0	7.459,4	124.873,1	78.596,8
Enfermidades profesionais	1.951,7	1.237,8	18.298,9	16.675,8	2.002,9	1.249,8	17.938,8	16.163,6
SOVI (2)	2.418,9	8.250,6	25.665,2	253.752,8	2.148,0	7.713,1	22.758,9	238.222,6

Importe medio

	2020				2021			
	Galicia		España		Galicia		España	
	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres	Homes	Mulleres
Réxime xeral	1.190,2	804,2	1.334,9	895,3	1.215,9	824,7	1.362,3	919,4
R. E. de traballadores autónomos	715,6	543,0	816,2	593,9	732,0	552,6	832,0	606,3
R. E. de traballadores do mar	1.194,0	648,5	1.283,3	713,4	1.222,0	660,6	1.311,1	726,9
R.E. da minería do carbón	1.858,5	877,5	2.194,9	1.046,9	1.916,3	908,7	2.239,3	1.079,7
R. E. de Empregados de Fogar	-	-	-	-	-	-	-	-
Accidentes de traballo	1.051,5	816,8	1.159,6	893,6	1.073,1	832,8	1.180,8	911,8
Enfermidades profesionais	1.322,4	952,9	1.476,6	1.082,3	1.352,9	975,0	1.485,7	1.106,1
SOVI (2)	415,7	410,1	416,3	402,3	419,5	412,6	420,2	403,6

(1) datos anuais; os datos do importe medio están en euros/mes

(2) Seguro obligatorio de vellez e invalidez

Fonte: Seguridad Social, *Estadística de pensiones*

4.3.5.

contributivas, o seu importe medio ascende a 824,69 euros fronte aos 1.215,89 euros das homes, é dicir, 391,20 euros menos ao mes. No concernente aos traballadores autónomos, a pesar de que o número de pensións das mulleres é superior ao dos homes (1,7 veces máis, en torno a 61.018 mulleres máis que homes afiliadas no RETA) o importe medio das pensións das mulleres é de 552,58 euros cando entre os homes ascende a 731,90 euros (179,38 euros de diferencia).

Outras prestacións do sistema

Ademais das prestacións xa analizadas, o sistema de protección pública da Seguridade Social integra outras prestacións tanto de carácter contributivo coma non contributivo. Entre as primeiras destacan as de incapacidade temporal e as asociadas ao nacemento e coidado de menores: maternidade, paternidade, risco durante o embarazo, risco durante a lactación natural, e coidado de menores afectados por cancro ou enfermidade grave. No que respecta ás prestacións económicas de carácter non contributivo, analízanse as pensións non contributivas de xubilación e viuvez, as prestacións sociais e económicas derivadas da Lei de Integración Social dos Minusválidos (Lismi) e as prestacións familiares.

O subsidio por incapacidade temporal cubre a perda de rendas no período no que o traballador está incapacitado para traballar por enfermidade común ou accidente non laboral, enfermidade profesional ou accidente laboral, e recibe asistencia sanitaria na Seguridade Social. No conxunto do ano 2021 o número de procesos por incapacidade temporal en vigor por continxencias comúns aumenta un 15,1% respecto ao ano anterior, ascendendo a 46.459 procesos, 6.102 máis.

Incapacidade temporal: continxencias comúns 2020-21

	2021					
	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
Continxencias comúns (1)						
Nº de procesos en vigor ao final do período considerado	20.655	5.144	4.211	16.449	46.459	702.988
Duración media dos procesos finalizados no período	81,4	86,7	71,7	80,1	80,4	47,3
Incidencia media mensual por cada mil traballadores protexidos	18,9	17,0	20,0	19,6	19,0	25,0

	2020					
	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Galicia	España
Continxencias comúns (1)						
Nº de procesos en vigor ao final do período considerado	17.962	4.394	3.750	14.251	40.357	606.006
Duración media dos procesos finalizados no período	72,2	86,0	67,3	74,6	73,9	49,4
Incidencia media mensual por cada mil traballadores protexidos	17,8	15,5	18,4	17,9	17,6	20,9

	21/20					
				(%)		
Continxencias comúns (1)	15,0	17,1	12,3	15,4	15,1	16,0

(1) Agás autónomos

Fonte: Ministerio de Trabajo y Economia Social

4.3.6.

Traballadores protexidos por incapacidade temporal 2020-21 (1)

	2020			
	Continxencias comúns		Continxencias profesionais	
	Galicia	España	Galicia	España
Total Sistema	855.738	16.956.060	993.253	18.494.149
INSS	298.061	5.748.644	66.733	798.946
ISM	18.034	41.305	10.891	14.489
Mutuas Colaboradoras	539.643	11.166.111	915.629	17.680.714

	2021			
	Continxencias comúns		Continxencias profesionais	
	Galicia	España	Galicia	España
Total Sistema	860.826	17.320.947	1.021.542	19.372.161
INSS	289.861	5.713.167	66.728	786.397
ISM	17.998	40.248	10.668	14.201
Mutuas Colaboradoras	552.967	11.567.532	944.146	18.571.563

(1) Finais do período considerado

Fonte: Ministerio de Trabajo y Economía Social

4.3.7.

Prestacións relacionadas co nacemento e os cuidados da primeira infancia 2020-21 (1)

	2020			2021		
	Galicia	España	G/E (%)	Galicia	España	G/E (%)
Prestación de nacemento e coidado do menor						
Total da prestación	22.458	465.723	4,8	21.963	472.015	4,7
Primeiro proxenitor	11.341	226.566	5,0	10.844	224.713	4,8
Segundo proxenitor	11.117	239.157	4,6	11.119	247.302	4,5
Risco durante o embarazo						
Nº de procesos iniciados no periodo	3.454	62.371	5,5	3.515	64.694	5,4
Número de procesos en vigor ao final do período	831	15.843	5,2	916	17.702	5,2
Risco durante a lactancia natural						
Nº de procesos iniciados no periodo	47	901	5,2	50	834	6,0
Número de procesos en vigor ao final do período	31	396	7,8	26	407	6,4
Coidado de menores afectados polo cancro ou enfermidade grave						
Nº de procesos iniciados no periodo	137	3.482	3,9	147	3.668	4,0
Número de procesos en vigor ao final do período	387	8.342	4,6	413	8.760	4,7

(1) acumulado a decembro

Fonte: Seguridad Social

4.3.8.

Como amosa o **cadro 4.3.7.**, este incremento é menos intenso que no conxunto do Estado (16%) polo que o seu peso relativo descende ata o 6,6%, unha décima menos que no ano anterior.

Xunto ao incremento no número de procesos en vigor, en 2021 aumenta a duración media dos procesos para as continxencias comúns ata os 80,4 días, seis días e medio máis que no ano anterior (73,9 días), tempo moi superior ao rexistrado no conxunto de España, con 47,3 días (49,4 días no ano precedente).

Do total de traballadores e traballadoras en alta protexidos por incapacidade temporal derivada de continxencias comúns en Galicia, **cadro 4.3.7.**, un 64,2% está cuberto por mutuas, un 33,7% polo INSS e un 2,1% polo ISM. A nivel estatal o peso relativo das mutuas é superior ao galego, situándose no 66,8% fronte ao 33% no caso do INSS e o 0,2% do ISM.

No que respecta ás prestacións e axudas no ámbito da familia e a infancia (**cadro 4.3.8.**), destacan as seguintes:

– Prestacións de nacemento e coidado do menor: Prestacións económicas que tratan de cubrir a perda de rendas do traballo ou de ingresos que sofren as persoas traballadoras, por conta allea ou por conta propia, cando se lles suspende o seu contrato ou se lles interrompe a súa actividade para gozar dos períodos de descanso e permisos que se desfruten por nacemento dun fillo ou filla, adopción e acollemento legalmente establecidos. Ao longo do ano 2021 o número total de prestacións ascendeu a 21.963, o que representa o 4,7% do total estatal, das que 10.844 corresponden ao primeiro proxenitor (4,8% do conxunto de España) e as restantes 11.119 prestacións ao segundo proxenitor (4,5% do total estatal). No concernente á duración media dos procesos para o primeiro proxenitor nos supostos de maternidade biolóxica, esta ascende a 109,9 días no caso de non compartiren o período de descanso e de 94,4 días no caso de que o fagan (110,1 e 91,6 días de media en España, respectivamente).

– Prestacións por risco durante o embarazo: O seu obxectivo é cubrir a perda de ingresos que se produce cando a traballadora é declarada en situación de suspensión do contrato de traballo por risco durante o embarazo, nos supostos en que, debendo cambiar de posto de traballo ou de actividade por outro compatible co seu estado, este cambio non resulte técnica ou

Beneficiarios de prestacións non contributivas nas CC.AA. 2020-21 (1)

		2020			2021
		Homes	Mulleres	Total	Total
Total					
	Galicia	12.930	25.301	38.230	37.525
	España	158.660	291.319	449.995	446.556
Invalidez					
	Galicia	7.012	7.043	14.055	13.574
	España	92.251	96.418	188.670	184.378
Xubilación					
	Galicia	5.918	18.258	24.175	23.951
	España	66.409	194.901	261.325	262.177

(1) medias anuais

Fonte: Ministerio de Traballo y Economía Social, *Prestaciones no contributivas*

4.3.9.

obxectivamente posible ou non poida razoablemente esixirse por motivos xustificados. No ano 2021 aumenta o número de procesos en vigor, rexistrándose 916 procesos ao final do período, o 5,2% do total estatal, sendo a duración media dos procesos finalizados de 87,5 días, fronte a 88,9 días de media no Estado.

– Prestacións por risco durante a lactación natural: Esta prestación económica trata de cubrir a perda de ingresos que se produce cando a traballadora é declarada en situación de suspensión do contrato de traballo por risco durante a lactación natural dun menor de 9 meses, nos supostos en que, debendo cambiar de posto de traballo ou de actividade por outro compatible coa súa situación, este cambio non resulte técnica ou obxectivamente posible ou non poida razoablemente esixirse por motivos xustificados. O número de procesos en vigor caeu en Galicia ata os 265 (tres menos que no ano anterior), cunha duración dos procesos finalizados de 148,1 días fronte aos 128,7 días de media no conxunto do Estado.

– Prestacións por coidado de menores afectados polo cancro ou enfermidade grave: A efectos da prestación por coidado de menores afectados por cancro u outra enfermidade grave, considérase situación protexida a redución da xornada de traballo que leven a cabo as persoas proxenitoras, adoptantes e acolledoras de carácter familiar preadoptivo ou permanente, cando ambas traballen, para o coidado do menor o seu cargo afectado por cancro u outra enfermidade grave. O número de procesos en vigor a finais de 2021 en Galicia ascende a 413, o que representa o 4,7% do total estatal, situándose a duración media dos procesos finalizados en 614,9 días fronte aos 587,7 días de media en España.

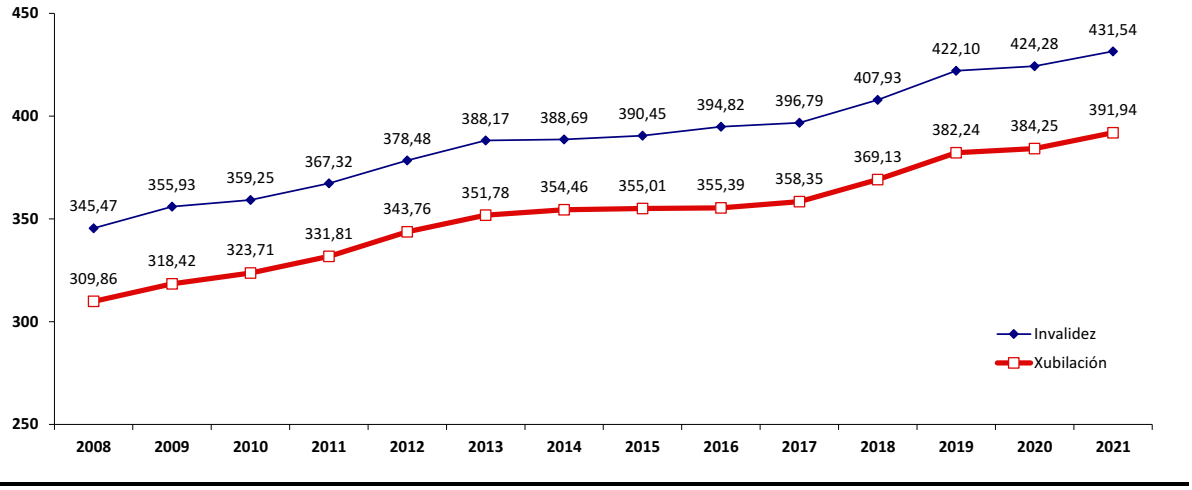
Pensións non contributivas

As pensións non contributivas aseguran aos cidadáns unha prestación económica, asistencia médico-farmacéutica gratuíta e servizos sociais complementarios, aínda que non teñan cotizado ou o teñan feito de xeito insuficiente para ter dereito a unha pensión contributiva.

No último ano continúa a redución no número de persoas beneficiarias de prestacións non contributivas en Galicia. Tras unha caída do 1,8% respecto ao ano anterior (–0,8% no conxunto do Estado), o número total de beneficiarias e beneficiarios destas prestacións foi de 37.525 persoas (o 8,4% do total en España), o que mantén a Galicia como a sexta Comunidade Autónoma con máis pensións, por detrás de Andalucía, Cataluña, a C. Valenciana, Canarias e Madrid.

O descenso no número de persoas beneficiarias prodúcese novamente tanto nas pensións de invalidez (3,4% menos respecto ao ano anterior) como de xubilación (-0,9%). No que ás prestacións non contributivas

Promedio mensual das pensións non contributivas 2008-21: distribución segundo clase de pensión (1)



(1) medias anuais, en euros
Fonte: IMSERSO, *Pensiones no contributivas de jubilación e invalidez*

4.3.10.

en Galicia se refire, o 63,8% das persoas teñen unha pensión de xubilación, máis de cinco puntos superior ao que representa no conxunto de España (58,7%) e o restante 36,2%, de invalidez. O importe medio mensual das pensións non contributivas de xubilación medra un 2% respecto ao ano anterior ascendendo a 391,94 euros, mentres que as pensións por invalidez aumentaron un 1,7% para situarse en 431,54 euros (**cadro 4.3.10.**).

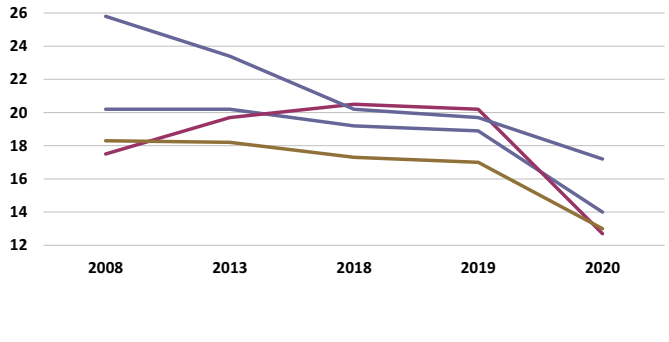
No que respecta ao panorama rural-urbano, o **cadro 4.3.11.** reflicte un significativo descenso da rateo pensións non contributivas por cada mil habitantes, situándose en 2020 en 14,0 pensións, case cinco puntos menos que no ano precedente (18,9). Este indicador está en 23 no caso das mulleres, lonxe do 13,4 para os homes. As taxas máis elevadas rexístranse no caso das mulleres nas zonas pouco poboadas (24,8 pensións por cada mil habitantes), mentres que entre os homes é nas zonas densamente poboadas onde se rexistran os valores máis elevados (15,8). Resulta significativo que este cociente no caso das mulleres duplica o valor dos homes nas zonas intermedias, sendo 1,8 veces máis elevado nas zonas pouco poboadas, e 1,4 no caso das zonas densamente poboadas. Nos tres casos, unha décima menos que no ano precedente.

Dentro das pensións non contributivas, as pensións asistenciais son axudas económicas individualizadas de carácter periódico que poden darse ben por enfermidade, ben por vellez. En decembro de 2021 había só dúas persoas beneficiarias en Galicia (catro no ano anterior), todas elas por enfermidade, o que representa o 0,1% do total estatal.

No que respecta ás prestacións sociais e económicas para aquelas persoas con discapacidade que, por non desenvolver unha actividade laboral, non están incluídas no campo de aplicación da Seguridade Social, o texto refundido da Lei Xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, aprobado polo Real Decreto Lexislativo 1/2013, de 29 de novembro, contempla os subsidios de garantía de ingresos mínimos (SGIM), subsidios por axuda de terceira persoa (SATP) e subsidios de mobilidade e compensación por gastos de transporte (SMGT).

Estas prestacións descenden de xeito continuado nos

Pensións non contributivas por 1.000 habitantes 2008-20 (1)



	2008	2013	2018	2019	2020
Total	**20,2**	**20,2**	**19,2**	**18,9**	**14,0**
ZDP	17,5	19,7	20,5	20,2	12,7
ZIP	18,3	18,2	17,3	17,0	13,0
ZPP	25,8	23,4	20,2	19,7	17,2
Homes	12,8	14,1	13,6	13,4	13,4
ZDP	12,3	15,5	16,2	15,8	15,8
ZIP	10,4	11,6	11,1	11,0	11,1
ZPP	16,4	15,6	13,8	13,6	13,7
Mulleres	27,1	25,9	24,4	24,1	23,0
ZDP	22,2	23,4	24,2	24,1	22,9
ZIP	25,9	24,5	23,2	22,7	21,8
ZPP	34,9	31,0	26,5	25,8	24,8

(1) Zonas densamente poboadas (ZDP), Zonas intermedias (ZIP), Zonas pouco poboadas (ZPP).

Fonte: IGE, *Panorama rural-urbano*

4.3.11.

últimos anos, tendencia que se mantén no ano 2021 cunha caída interanual do 13,5%, oito décimas por riba do rexistrado no conxunto do Estado. O número de prestacións económicas para persoas con discapacidade foi en Galicia de 205, o que supón o 4,1% do total estatal, e as correspondentes a asistencia sanitaria e prestacións farmacéuticas descenden ata as 42 (un 19,2% menos que no ano anterior; 10 menos) o que representa o 0,9% do conxunto de España.

Finalmente, as prestacións familiares están destinadas a cubrir a situación de necesidade económica ou de exceso de gastos que produce, para determinadas persoas, a existencia de responsabilidades familiares e o nacemento ou adopción de fillos en determinados casos. Inclúen as asignacións de pago periódico por fillo ou menor acollido a cargo e as prestacións de pago único por nacemento ou adopción de fillo en caso de familias numerosas, monoparentais ou en casos de nais discapacitadas.

As prestacións de pago único por nacemento ou adopción de fillo, nos supostos de familias numerosas, monoparentais e nos casos de nais con discapacidade igual ou superior ao 65%, esixen, na maioría dos casos, acreditar un límite de ingresos. Esta prestación abóase nun pago único cunha contía de mil euros, sempre que os ingresos do beneficiario non rebasen os límites establecidos para cada caso. O **cadro 4.3.12.** mostra que en Galicia hai 559 beneficiarios deste tipo de prestacións, o 2,9% do total estatal, dos que o 68,3% pertencen a familias numerosas (79,8% en España).

Outra modalidade, neste caso con carácter de pago pe-

Beneficiarios de prestacións familiares por nacemento ou adopción de fillo 2020-21

2020

	Galicia					España
	Total	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	
Total	**514**	**178**	**85**	**60**	**191**	**14.044**
Familias numerosas	344	110	63	40	131	10.681
Familias monoparentais	164	64	22	20	58	3.200
Familias con nais discapacitadas	6	4	-	-	2	163

2021

	Galicia					España
	Total	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	
Total	**559**	**199**	**106**	**74**	**180**	**19.234**
Familias numerosas	382	116	88	55	123	15.345
Familias monoparentais	171	82	16	17	56	3.702
Familias con nais discapacitadas	6	1	2	2	1	187

Fonte: Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones

4.3.12.

riódico, son as prestacións non contributivas a familias con fillos con discapacidade. En decembro de 2020 en Galicia había un total de 22.583 causantes con discapacidade, dos que 10.502 teñen unha discapacidade igual ou superior ao 65%, 4.900 persoas unha discapacidade igual ou maior ao 75%, e 7.181, igual ou superior ao 33%.

Prestacións por desemprego

O desemprego, entendido como a situación de quen podendo e querendo traballar perde o seu emprego ou ve reducida a súa xornada, atribúe un posible dereito a prestacións económicas, ben como prestación ou como subsidio.

O ano 2020 caracterizouse polo fortísimo crecemento das prestacións por desemprego influenciado polas medidas sociais en defensa do emprego adoptadas para facer fronte ao impacto da covid-19. Así, a medra interanual no número total de beneficiarios e beneficiarias en Galicia foi do 26,7%, case dez puntos por riba do rexistrado no conxunto do Estado (17,1%). No ano 2021 retómase a tendencia descendente freada no ano anterior, rexistrándose en Galicia un total de 89.594 persoas beneficiarias de prestacións por desemprego, o que representa o 4,9% do total estatal, tres décimas menos que no ano anterior (**cadro 4.3.13.**). Cómpre mencionar que dende o ano 2008 tan só en 2019 hai menos beneficiarios, presentando nese ano o peso relativo máis reducido, cun 4,8%.

O devandito descenso no número total de persoas beneficiarias prodúcese tanto no número de perceptores de prestacións contributivas como, en menor medida, nas beneficiarias e beneficiarios de subsidios. Asemade, en 2021 descenden as persoas beneficiarias da renda activa de inserción.

No último ano os beneficiarios e beneficiarias de prestacións contributivas descenderon un 32,8% para situarse nas 41.874 persoas, o que representa o 5,1% do total estatal; en tanto que a caída observada polos beneficiarios de subsidios situouse no 16,8%, acadando as 41.848 persoas beneficiarias (o 5,7% do total de España). Xunto a este descenso, o número de persoas beneficiarias da renda activa de inserción presenta unha taxa de variación interanual do -14,5%, o que contrasta

Prestacións por desemprego e paro rexistrado en Galicia e España 2020-21(1)

	2020		2021	
	Galicia	España	Galicia	España
Beneficiarios	119.464	2.299.575	89.594	1.842.238
prestación contributiva	62.317	1.109.757	41.874	813.729
subsidio	50.283	878.400	41.848	732.070
renta agraria	-	79.417	-	77.386
subisido de traballadores eventuais agrarios	-	96.032	-	91.292
renta activa de inserción	6.864	135.965	5.872	127.759
programa de activación para o emprego	-	4	-	2
Paro rexistrado	189.587	3.888.137	152.584	3.105.905
Paro rexistrado sen emprego anterior	15.844	351.603	11.844	255.687
Beneficiarios subsidios agrarios (eventuais)	-	96.032	-	91.292
Taxas cobertura (2)	68,8	63,3	64,0	60,9

(1) datos a 31 de decembro de cada ano

(2) indicador da taxa de cobertura se calcula a partir da seguinte fórmula:

beneficiarios prestacións / (paro rexistrado con experiencia laboral +beneficiarios subsidios agrarios)

(paro rexistrado con experiencia laboral = paro rexistrado-paro rexistrado sen emprego anterior)

Fonte: elaboración propia CES Galicia a partir de datos do Ministerio de Trabajo y Economía Social

4.3.13.

co incremento do 2,6% no ano anterior (5.872 persoas no último ano, o que supón 992 menos).

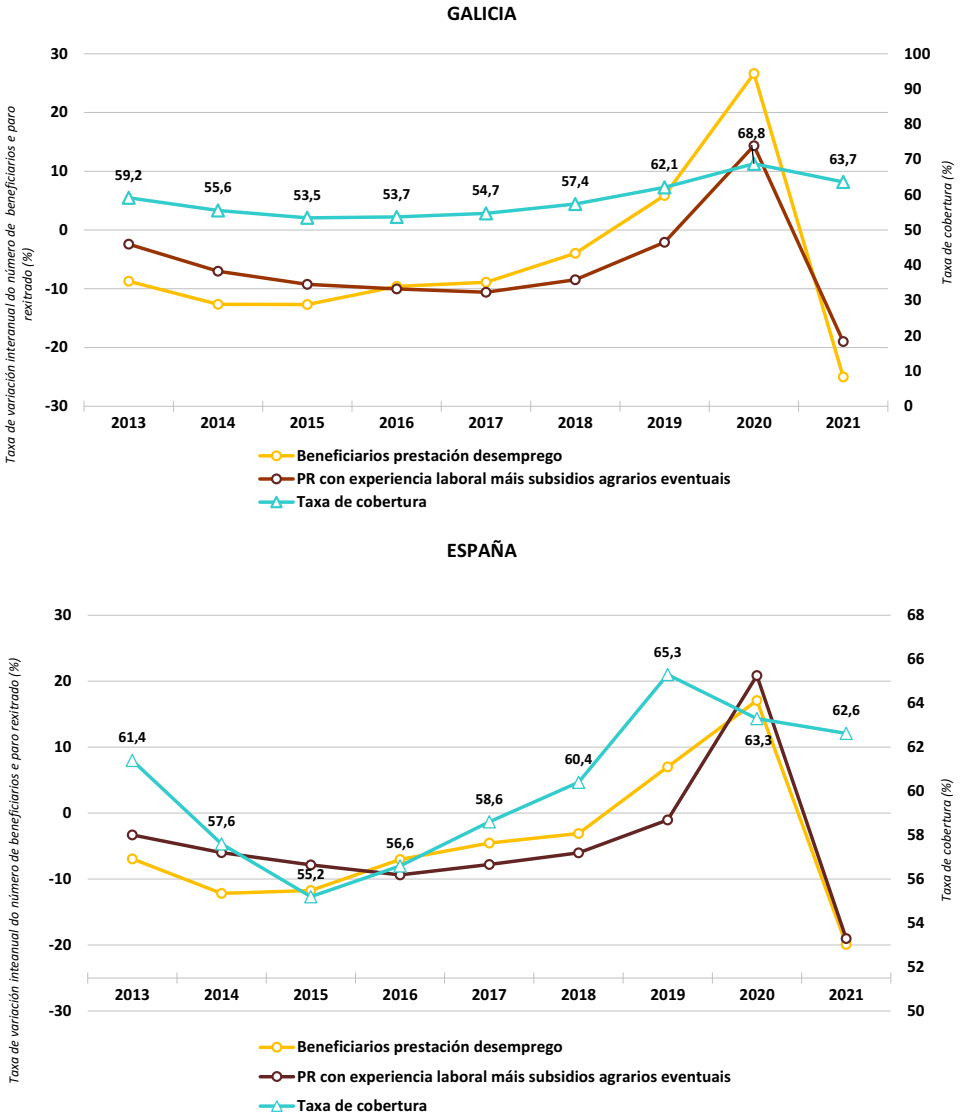
Tras esta evolución, o peso relativo dos beneficiarios e beneficiarias da prestación por desemprego que teñen dereito a prestación contributiva e dos subsidios sitúase no 46,7% cando no ano anterior representaba o 52,2% e 42,1%, respectivamente.

O devandito descenso do número de persoas beneficiarias rexístrase nas catro provincias galegas e nos tres tipos de prestacións. Dunha banda, tanto en termos absolutos como relativos, a provincia da Coruña volve a ser a que presenta o maior descenso do número de persoas beneficiarias, cunha redución do 32,6% en relación ao ano anterior (16.580 beneficiarias e beneficiarios menos), seguido por Lugo, que presenta unha taxa de variación interanual do -21,8% (2.683 persoas menos), e Ourense, co -20,6% (2.648 persoas máis). O menor descenso en termos relativos rexístrase en Pontevedra, cunha caída do 18,3% respecto ao ano anterior (7.959 persoas beneficiarias menos). Tras esta evolución, Pontevedra concentra o 39,6% do total, superando á Coruña, co 38,3% do total, e con porcentaxes por riba do dez por cento en Ourense e Lugo (11,4% e 10,7% respectivamente).

Atendendo á desagregación segundo tipo de prestación, cómpre resaltar o descenso do 43,5% do número de beneficiarios e beneficiarias de prestacións contributivas no caso da provincia da Coruña (12.585 persoas menos), en tanto que no caso dos subsidios, A Coruña e Lugo presentan unha caída superior ao 18%, situándose esta porcentaxe no 18,1% na Coruña (3.482 beneficiarias e beneficiarios máis respecto ao ano anterior) e no 18,3% en Lugo (1.004 máis).

Un dos principais indicadores para medir o alcance do sistema de protección é a taxa de cobertura, definida como a porcentaxe de parados con experiencia laboral e beneficiarios de subsidios agrarios eventuais que son beneficiarios dalgún tipo de prestación por desemprego. Como se observa no **gráfico 4.3.14.**, a taxa de cobertura en Galicia descende por primeira vez dende o ano 2016 para situarse no último día de decembro de 2021 no 63,7%, máis de cinco puntos inferior ao rexistrado na mesma data do ano anterior (68,8%). No conxunto do Estado a taxa de cobertura

Taxa de cobertura en Galicia e España 2013-21 (1)



(1) Datos a 31 de decembro de cada ano.

(2) indicador da taxa de cobertura se calcula a partir da seguinte fórmula:

beneficiarios prestacións / (paro rexistrado con experiencia laboral +beneficiarios subsidios agrarios)

(paro rexistrado con experiencia laboral = paro rexistrado-paro rexistrado sen emprego anterior)

Fonte: elaboración propia CES Galicia a partir de datos do Ministerio de Trabajo y Economía Social

4.3.14.

redúcese por segundo ano consecutivo para situarse no 62,6%.

O descenso desta taxa en Galicia ven motivado por unha redución do número total de persoas beneficiarias dunha prestación por desemprego moi superior ao do paro rexistrado con experiencia laboral. Dunha banda, o número de beneficiarios e beneficiarias a 31 de decembro de 2021 redúcese en Galicia un 25% respecto ao ano anterior, e o paro rexistrado no caso das persoas

Risga e Axudas de Inclusión Social 2020-21: beneficiarios e pagos

RISGA (1)

	beneficiarios						importes medios	
	2020			2021			2020	2021
	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total		
Total	**3.578**	**5.442**	**9.020**	**2.803**	**4.408**	**7.211**	**442,52**	**456,29**
A Coruña	1.014	1.445	2.459	601	920	1.521	448,91	458,23
Lugo	416	683	1.099	331	556	887	420,12	448,85
Ourense	370	565	935	311	516	827	459,94	477,77
Pontevedra	1.778	2.749	4.527	1.560	2.416	3.976	440,92	452,73

AIS (2)

	axudas concedidas						importes medios	
	2020			2021			2020	2021
	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total		
Total	**1.004**	**1.714**	**2.718**	**1.063**	**1.969**	**3.032**	**1.132,07**	**1.219,23**
A Coruña	154	255	409	177	310	487	1.117,48	1.166,26
Lugo	159	319	478	128	282	410	1.177,72	1.104,44
Ourense	265	465	730	267	490	757	1.255,63	1.359,73
Pontevedra	426	675	1.101	491	887	1.378	1.035,76	1.194,93

(1) beneficiarios a 31 de decembro de cada ano e importe dos pagos totais líquidos no mes de decembro de cada ano

(2) axudas anuais concedidas e media anual das coantías das axudas

Fonte: Consellería de Política Social

4.3.15.

con experiencia laboral un 19,9%. Por contra, no conxunto do Estado as persoas beneficiarias de prestacións por desemprego descenden un 19,9% e a suma de parados e paradas con experiencia laboral un 19%.

Renda mínima de inserción e Ingreso mínimo vital

Segundo se establece na Lei 10/2013, do 27 de novembro, de inclusión social de Galicia, a renda de inclusión social de Galicia (Risga) é unha prestación pública destinada a garantir recursos económicos de subsistencia a quen careza deles, así como a acadar progresivamente a súa autonomía e integración social e laboral, mediante o dereito e o deber de participar en procesos personalizados de inserción con apoio técnico e financeiro do Sistema galego de servizos sociais e do Sistema público de emprego de Galicia.

O número total de persoas beneficiarias da Risga volve a descender no último ano, acadando a 31 de decembro de 2021 un total de 7.211 persoas beneficiarias, un 20,1% menos que na mesma data do ano anterior (1.809 persoas beneficiarias menos). A contía básica para un titular é do 75% del IPREM, cun límite máximo para 7 convivintes, do 120% do IPREM no caso de non existir menores e do 135% con menores. A duración da percepción desta renda é de 12 meses. No último ano o importe medio da axuda aumentou un 3,1% (13,77 euros), ascendendo a 456,29 euros mensuais.

O sinalado descenso no número de persoas beneficiarias da Risga en Galicia esténdese ás catro provincias galegas (**cadro 4.3.15.**). O descenso máis acusado en termos relativos rexístrase novamente na Coruña, cunha caída do 38,1% (938 persoas menos), reducíndose na provincia de Lugo o número de persoas beneficiarias, cun 19,3% menos que no ano precedente (212 persoas). Nas provincias de Pontevedra e Ourense os descensos interanuais foron do 12,2% e 11,6%, respectivamente, o que supón 551 e 108 persoas beneficiarias menos. Tras esta evolución Pontevedra concentra máis da metade das beneficiarias e beneficiarios desta prestación en Galicia (3.976 persoas; 55,1%), por diante da Coruña, cun 21,1% (1.521 persoas).

O número de solicitudes a resolver aumenta lixeiramente no ano 2021, situándose en 6.930 solicitudes,

Risga e Axudas de Inclusión Social 2020-21: solicitudes

	2021								
	Total			Risga			AIS		
	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total
Solicitudes a resolver	4.925	8.358	13.283	2.660	4.270	6.930	2.265	4.088	6.353
presentadas no ano	3.860	6.453	10.313	2.110	3.372	5.482	1.750	3.081	4.831
pendentes do ano anterior	1.065	1.905	2.970	550	898	1.448	515	1.007	1.522
Solicitudes resoltas	3.783	6.436	10.219	2.051	3.216	5.267	1.732	3.220	4.952
estimadas	2.218	3.662	5.880	1.155	1.693	2.848	1.063	1.969	3.032
desestimadas e/ou arquivadas	1.565	2.774	4.339	896	1.523	2.419	669	1.251	1.920
Solicitudes present. / resoltas *(%)*	76,8	77,0	76,9	77,1	75,3	76,0	76,5	78,8	77,9

	2020								
	Total			Risga			AIS		
	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total
Solicitudes a resolver	4.824	8.022	12.846	2.668	4.192	6.860	2.156	3.830	5.986
presentadas no ano	3.669	6.152	9.821	2.081	3.257	5.338	1.588	2.895	4.483
pendentes do ano anterior	1.155	1.870	3.025	587	935	1.522	568	935	1.503
Solicitudes resoltas	3.709	6.064	9.773	2.086	3.260	5.346	1.623	2.804	4.427
estimadas	2.389	3.809	6.198	1.386	2.094	3.480	1.003	1.715	2.718
desestimadas e/ou arquivadas	1.320	2.255	3.575	700	1.166	1.866	620	1.089	1.709
Solicitudes present. / resoltas *(%)*	76,9	75,6	76,1	78,2	77,8	77,9	75,3	73,2	74,0

Fonte: Consellería de Política Social

4.3.16.

70 máis que no ano anterior. A diferenza do acontecido no ano precedente, aumenta o número de solicitudes presentadas no propio ano 2021, que se sitúa en 5.482 solicitudes (144 máis que en 2020) en tanto que se reducen en 74 solicitudes as pendentes do ano anterior (1.488 solicitudes no ano 2021). O **cadro 4.3.16.** mostra como das devanditas 6.930 solicitudes presentadas, resolvéronse 5.267 solicitudes, das que 2.848 foron estimadas, o que supón o 54,1% do total, lonxe do 65,1% do ano precedente.

As axudas de inclusión social, tamén reguladas na citada Lei 10/2013, do 27 de novembro, de inclusión social de Galicia, son prestacións económicas non periódicas que teñen como finalidade posibilitar ou reforzar os procesos de inclusión social das persoas ou familias afectadas, así como atender as situacións de grave emerxencia de persoas ou familias vulnerables que poidan desencadear un proceso de exclusión social. Estas axudas de inclusión social están destinadas a sufragar gastos extraordinarios e urxentes e, se é o caso, financiar actuacións de acompañamento ou reforzo de carácter excepcional vinculadas ás medidas de apoio dos diferentes tramos da renda de inclusión social de Galicia.

O número de persoas beneficiarias no ano 2021 medrou un 12,6% respecto ao ano anterior e se sitúa en 3.032 axudas, 314 máis que en 2020. O importe destas axudas (pago único) aumenta un 7,7% respecto á mesma data do ano anterior, acadando os 1.219,23 euros (87,16 euros máis que no ano precedente).

- **Ingreso mínimo vital**

Co obxectivo de garantir un nivel de ingresos mínimos ás persoas que se atopan nunha situación de vulnerabilidade económica, permitindo así a cobertura das necesidades básicas dos seus fogares, o Real Decreto-lei

Persoas beneficiadas polo Ingreso Mínimo Vital en Galicia e España en decembro 2020-21 (1)

2020

	Total				
	Total	Adultos	Menores	Adultos	Menores
	(número de persoas)			*(% sobre o total)*	
Galicia	**23.775**	**13.403**	**10.372**	**56,4**	**43,6**
A Coruña	9.531	5.497	4.034	57,7	42,3
Lugo	3.508	1.855	1.653	52,9	47,1
Ourense	3.120	1.800	1.320	57,7	42,3
Pontevedra	7.616	4.251	3.365	55,8	44,2
España	462.508	243.295	219.213	52,6	47,4

2021

	Total				
	Total	Adultos	Menores	Adultos	Menores
	(número de persoas)			*(% sobre o total)*	
Galicia	**36.892**	**23.958**	**12.934**	**64,9**	**35,1**
A Coruña	16.248	10.857	5.391	66,8	33,2
Lugo	5.290	3.195	2.095	60,4	39,6
Ourense	4.572	2.981	1.591	65,2	34,8
Pontevedra	10.782	6.925	3.857	64,2	35,8
España	824.441	518.609	305.832	62,9	37,1

(1) datos a 3 de decembro de 2021

Fonte: Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones

4.3.17.

20/2020, de 29 de maio, establece o ingreso mínimo vital (IMV). Este ingreso mínimo vital, que opera como unha rede de protección dirixida a permitir o tránsito dende unha situación de exclusión a unha participación na sociedade e se define como un dereito subxectivo da cidadanía, é unha prestación non contributiva que se recibirá sempre que se cumpran os requisitos e obrigacións de acceso ao mesmo.

A Lei 19/2021, de 20 de decembro, pola que se establece o Ingreso Mínimo Vital, introduce melloras respecto ao devandito RDL 20/2020, de 29 de maio. Entre estas melloras cómpre mencionar a introdución dun complemento de axuda á infancia, a mellora da cobertura de colectivos especialmente vulnerables, o incremento dos umbrais de renda garantizada e patrimonio establecidos para cada tipo de fogar. Asemade, redúcese o prazo de antigüidade da unidade de convivencia, o que facilita o acceso ao IMV.

A nota de prensa publicada polo Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones o 3 de decembro de 2021 reflicte que o Instituto Nacional da Seguridade Social recoñeceu a prestación a un total de 17.700 fogares nos que viven 36.892 persoas nesa data, o que supón o 4,5% do conxunto do Estado, seis décimas menos que no ano anterior. Do total de persoas ás que chega a prestación, o 35,1% son menores, dous puntos porcentuais menos que en España (37,1%). Atendendo á súa distribución provincial, a provincia da Coruña é a que concentra o maior número de persoas beneficiadas, con 16.248 persoas, por diante de Pontevedra con 10.782 persoas, presentando ambas as dúas provincias unha porcentaxe de menores inferiores á media estatal (33,2% e 35,8%, respectivamente). Como se aprecia no **cadro 4.3.17.**, tan só Lugo presenta un peso relativo de menores superior á media española, co 39,6%.

Ao longo do ano 2021 recibíronse en Galicia un total

Solicitudes do ingreso mínimo vital (IMV) en Galicia e España 2020-21 (1)

2020

	Galicia					España	G / E
	Total	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra		
	(número de expedientes)						*(%)*
Expedientes totais	48.199	20.733	5.127	5.627	16.712	1.136.173	4,2
Duplicados	3.419	1.476	388	332	1.223	56.751	6,0
Válidos	44.780	19.257	4.739	5.295	15.489	1.079.422	4,1
Expedientes tramitados	39.656	16.182	5.957	4.191	13.326	807.914	4,9
Resoltos	28.534	11.402	3.387	3.623	10.122	626.355	4,6
Aprobados	9.233	3.902	1.219	1.179	2.933	159.482	5,8
Denegados	19.301	7.500	2.168	2.444	7.189	466.873	4,1
En subsanación	11.122	4.780	2.570	568	3.204	181.559	6,1

2021

	Galicia					España	G / E
	Total	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra		
	(número de expedientes)						*(%)*
Expedientes totais	58.113	24.448	6.634	6.812	20.219	1.453.652	4,0
Duplicados	5.771	2.522	749	524	1.976	130.748	4,4
Válidos	52.342	21.926	5.885	6.288	18.243	1.322.904	4,0
Expedientes tramitados	49.111	20.599	5.813	5.947	16.752	1.244.029	3,9
Resoltos	48.495	20.302	5.746	5.918	16.529	1.225.391	4,0
Aprobados	16.478	7.551	2.213	1.939	4.775	336.933	4,9
Denegados	32.017	12.751	3.533	3.979	11.754	888.459	3,6
En subsanación	616	297	67	29	223	18.638	3,3

(1) 2021 datos a setembro

Fonte: Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones

4.3.18.

de 58.113 solicitudes, das que 52.342 expedientes eran válidos, o 4% do total estatal. As restantes 5.771 solicitudes corresponde a expedientes duplicados, o 4,4% destes expedientes en España. Como se aprecia no **cadro 4.3.18.**, a provincia da Coruña concentra o maior número de expedientes válidos, con 21.926 solicitudes (o 41,9% do total galego), por diante de Pontevedra, con 18.243 expedientes (o 34,9%) e Ourense, con 6.288 expedientes (12%). As restantes 5.885 solicitudes válidas pertencen a Lugo, o 11,2% do total galego.

Nos devanditos seis meses do último ano xestionáronse un total de 49.111 solicitudes, o que supón o 93,8% dos expedientes válidos presentados. No conxunto do Estado esta porcentaxe ascende ata o 94%, cifra inferior á rexistrada en Lugo, cun 98,8%, e Ourense, cun 94,6%. Tan só Pontevedra presenta unha porcentaxe inferior á media galega, con 91,8%, situándose na Coruña en 93,9%.

Segundo o reflectido na devandita nota de prensa, o INSS resolveu un total de 48.495 solicitudes, o que supón o 98,7% dos expedientes tramitados (98,5% no total estatal), pedíndolle ás restantes 616 que subsanen os errores cometidos. Cómpre resaltar que a relación entre expedientes resoltos e expedientes tramitados supera lixeiramente a media estatal en todas as provincias, salientando Ourense, cun 99,5%. ❑